

FUEN · FUEV
Federalistiska unija europskih
narodnih skupin
Föderalistische Union
Europäischer Volksgruppen

Celoštátna slovenská
samospráva
Országos Szlovák
Önkormányzat

DOMOWINA
Zwiazk Łužiskich Serbow z.t.
Zwězk Łužyskich Serbow z.t.
Bund Lausitzer Sorben e.V.

XIII. FUEN-Seminar słowjanskich narodnych skupinow a mjeńšinow

FUEN-Seminar
slovanských národných
menšín

FUEV-Seminar
slawischer Volksgruppen
und Minderheiten

FUEN-Seminar
of the Slavic national groups
and minorities

„Narodne mjeńšiny a jich wuznam za turizm“

**„Narodne menšiny a ich
význam pre turizmus“**

**„Die Minderheiten und ihre
Bedeutung für den Tourismus“**

**„Minorities and their
impact on tourism“**

22. - 25. 10. 2009 pola Słowakow w Madžarskej/ bei den Slowaken in Ungarn
Békeška Čaba/ Békéscsaba

Wobdźělnicy seminara. - Učastniki na seminaře. - Teilnehmer des Seminars. - Participants of the seminar.

Wobsah/ Inhalt

Program (slovenský)	2
Programme (English)	3
Tagungsprogramm (deutsch)	3
Witanje/Begrüßung (serbsce/deutsch)	5
<i>Jan Fuzik, prezident Celoštátneje slovenskeje samosprávy/ Präsident der Landesselbstverwaltung der Ungarn</i>	
„Kulturális turizmus a Dél-Alföldön“ „Aufgaben der Regionalen Marketing Direktion „Südliche Tiefebene (Kulturny turizmus v južnej časti dolnozemskeho régia“ (ungarisch/deutsch)	6
<i>Peter Gulyás, Magyar Turizmus Dél-alföldi RMI</i>	
„Zachovávanie kultúrnych pamiatok a hodnot slovenského dedičstva v Mad'arsku prostredníctvom turizmu“	7
Resumé (ungarisch)	10
<i>Anna Istvánova, Szlovák Kultúra Haza</i>	
„Menšiny a ich vplyv na turizmus“ (český)	11
„Manjine i njihov utjecaj na turizam“ (hrvatski)	12
„Minorities and their impact on tourism“ (English)	13
<i>Zdenka Čuhnil, Hrvatski sabor, Klub narodnih manjina Čeha i Slovaka v Hrvatsku Damir Malina, prezident Česka Beseda Gornji Daruvar</i>	
„Manjine i njihovo značenje za turizam“ (hrvatski)	14
„Die Minderheiten und ihre Bedeutung für den Tourismus“ (deutsch)	15
<i>Mag. Zlatka Gieler, Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću/ Kroatischer Kulturverein im Burgenland</i>	
„Ekonomska sadašnjost i budućnost srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj“ (srpski)	16
„Economic present and future of the Serbian minority in Croatia - Serb National Council (SNV)“ (English)	17
<i>Boris Milošević, Sprsko narodno vijeće SVN</i>	
„Slovenes in Italy: promotion through tourism“ (English)	18
<i>Bojan Brezigar, žurnalist/Journalist</i>	
„Menšina a turistika? (český)	20
<i>Ing. Pavel Doležal, predseda Česky spolek na Slovensku</i>	
„Kulturny turizm pola Łužiskich Serbow. Nałożki a tradicije - zakład za kulturne jězby“ (hornjoserbsce)	21
„Sorbischer Kulturtourismus. Erlebbarer Traditionen und Bräuche - Basis für Kulturreisen“ (deutsch)	22
<i>Marko Kowar, referent Domowiny - Zwjazka Łužiskich Serbow z.t./ Referent der Domowina - Bund Lausitzer Sorben e.V.</i>	
„Znaczenie mniejszości narodowych w turystyce województwa Podlaskiego“ (po polsku)	23
„Die Bedeutung der nationalen Minderheiten für den Tourismus in der Region Podlaskie“	24
<i>Roman Czerski, člen předsydstwa Związek Ukraińców Podlasia</i>	
Medijowe wozjewjenja/ Pressespiegel/ Press releases	25
Fotowa dokumentacija/ Fotodokumentation/ Foto-documentation	30
Lisćina wobdźělnikow/ Teilnehmerliste/ List of participants	34

XIII. FUEN–seminar slovjanskich narodnych mjeňšin 22. – 25. 10. 2009 Békeška Čaba/Maďarsko

Tema: „Narodne mjeňšiny a jich wuznam za turizm“

Program

- 22. 10. štvrtok**
- 18.00 príchod do Békésskej Čaby
program miestnych Slovákov v Slovenskom oblastnom dome
 - 19.00 večera v spoločnosti menšinových reprezentantov
- 23. 10. piatok**
- 08.00 raňajky
 - 09.00 návšteva evanjelického kostola v sprievode farára
 - 10.00-12.00 seminár v Slovenskom oblastnom dome
 - 12.00 obed
 - 13.30 prijatie na radnici

- 14.00 pokračovanie seminára
- 17.00 exkurzia do Sarvaša
- 19.30 večera v Kondorošskej čárde
hrá Tibor Mótyán a jeho kapela

24. 10. sobota

- 08.00 raňajky v mieste ubytovania
- 09.00-14.30 spoločný program z AGDM (německé maniny v FUEN)

- 09.00 návšteva Múzea Mihálya Munkácsyho
 - 11.00 klobásový festival
 - 13.00 obed
 - 15.00 exkurzia do Slovenského Komlóša – Salašské múzeum, potom program v škole, večera
- 25.10. nedeľa**
- 8.00 raňajky v mieste ubytovania
Odchod domov

XIII. FUEV-Seminar of National Minorities
XIII. FUEV-Seminar der slawischen Minderheiten
 22. – 25. 10. 2009 in Békešská Čaba/ Hungary/ Ungarn
 Subject/Thema: “Minorities and their impact on tourism”
 „Die Minderheiten und ihre Bedeutung für den Tourismus“

Programme

Thursday, 22nd October Arrival in Békešská Čaba
 6pm dinner and programme of the local Slovaks in Slovenský oblasťný dom

Friday, 23rd October
 9am visit of the protestant church
 10-12am seminar in Slovenský oblasťný dom
 1.30pm formal reception at the town hall
 2pm continuation of the seminar
 5pm excursion to Sarvaš
 7.30pm dinner in Kondorošská čárda – Tibor Mótyán and his musicians playing

Saturday, 24th October
 9am-2.30pm get together with group of german minorities (AGDM) in FUEV
 9am visit of the museum of Mihály Munkácsy
 11am sausage-festival
 3pm excursion to Slovenský Komlós:
 visit of the Museum of Salaš,
 programme in the school, dinner in restaurant Komlós

Sunday, 25th October
 8am departure

Programm

22. 10. Donnerstag Anreise in Békešská Čaba
 18.00 Kulturprogramm der Slowaken im Slovenský oblasťný dom
 19.00 Gemeinsames Abendessen der Minderheitenrepresentanten im Slovenský oblasťný dom

23. 10. Freitag
 9.00 Besuch der evangelischen Kirche, Begrüßung durch den Pfarrer
 10.00-12.00 Seminar im Slovenský oblasťný dom
 12.00 gemeinsames Mittagessen
 13.30 Empfang im Rathaus
 14.00 Fortführung des Seminars
 17.00 Exkursion nach Sarvaš
 19.30 Abendessen in Kondorošska čárda, mit live-Musik von Tibor Mótyán und seinen Musikanten

24. 10. Samstag
 09.-14.30 gemeinsames Programm mit der Arbeitsgemeinschaft deutscher Minderheiten (AGDM) in der FUEV
 9.00 Besuch des Mihály Munkácsy - Museums
 11.00 klobásový festival - Wurstfestival
 15.00 Exkursion nach Slovenský Komlós:
 Besuch des Museums von Salaš,
 Programm in der Schule, Abendessen in Komlós

25.10. Sonntag Rückreise

Jan Fuzik (srjedža) powita wobdźělnikow seminara w Slovenskom oblastnom domom w Békešskej Čabje.

Jan Fuzik, prezident Celoštátneje slovenskeje samosprávy

Witanje/Begrüßung

Češćeni přitoměni, češćeni hosćo, w mjenje zarjadowarjow wítam Was wutrobnje do Slovenského oblastného domu w Békešskej Čabje na XIII. FUEN-seminar słowjanskich mjeńšin. Tema létušeho FUEN-seminara je „Narodne mjeńšiny a jich wuznam za turizm“. Na našim seminarje wobdźěla so 26 zastupjerjow narodnych mjeńšin z 9 krajow.

Sehr geehrte Damen und Herren, ich begrüße Sie alle sehr herzlich zum XIII. FUEV-Seminar slawischer Minderheiten im Slovenský oblastný dom Békešská Čaba.

Das Thema des diesjährigen Seminares ist „Die Minderheiten und ihre Bedeutung für den Tourismus“. An unserem diesjährigen Seminar beteiligen sich 26 Vertreter slawischer Minderheiten aus neun Ländern.

Ich begrüße die

Kroaten aus Österreich
Slowenen aus Italien
Slowaken aus Kroatien
Tschechen und Slowaken aus Kroatien
Lemken aus Polen
Tschechen aus der Slowakei
Russen aus Estland
Serben aus Kroatien
Ukrainer aus Polen
Kroaten aus Serbien
Slowaken aus Ungarn und
Lausitzer Sorben aus Deutschland

Seminaraj přeju wjele uspěcha! Dem XIII. FUEV-Seminar slawischer Volksgruppen und Minderheiten wünsche ich Erfolg und gutes Gelingen!

Wobdźělnicy seminara před Slovenskom oblastnom domom w Békešskej Čabje.

Péter Gulyás, Magyar Turizmus Dél-alföldi RMI
Kulturális turizmus
a Dél-Alföldön

Kulturális turizmus

- Kulturális rendezvények, fesztiválok (Szegedi Szabadtéri Játékok, Gyulai Várszínház, Reneszánsz Karnevál, Mezzo Operafesztivál)
- Történelmi városközpontok, műemlékek – városlátogatás (Szeged, Gyula, Kecskemét, Kalocsa, Baja)
- Élő hagyományok (kalocsai hímzés és pingálás, kiskunhalasi csipkekészítés, hódmezővásárhelyi hímzés és fazekasság, szegedi papucskészítés), nemzetiségi hagyományok: népviseletek, népi építészet, népszokások
- Témapark: Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark
- Tematikus turisztikai útvonalak: szecessziós, folklór

Gasztronómia

- Hungarikumok: szegedi és kalocsai paprika, csabai és gyulai kolbász, szegedi szalámi, kecskeméti barackpálinka, békési szilvapálinka, makói hagyma
- Gasztronómiai rendezvények, fesztiválok: Szegedi Nemzetközi Tiszai Halfesztivál, Csabai Kolbászfesztivál, Bajai Halfőző Fesztivál, Csabai Sörfesztivál és Csülökparádé, Nemzetközi Kisüsti Pálinka Fesztivál, Várkert Vigasságok, Hungarikum Fesztivál, Makói Hagymafesztivál, Szarvasi Szilvanap, Kalocsai Paprika Napok

Csabai Kolbászfesztivál

- 72 ezer látogató: 92,6% belföldi, 7,4% külföldi, 50% visszatérő vendég
- A látogatók ¼-e Békéscsabáról, ¼-e a környező településekről, 31% más vidéki városból, 7,4% Budapestről, 7,4% külföldről, 4,2% más községből érkezett
- A külföldiek Romániából, Szlovákiából, Szlovéniából, Ausztriából, Németországból, Hollandiából, Finnországból, Ukrainából érkeztek
- Információforrások a rendezvényről: Ismerősöktől, barátoktól (29%), Internet (21%), televízió (20%), sajtó (15%), szórólap (14%)
- A vendégek 25%-a lakott szállodában, 34%-a ismerősöknél, barátoknál kapott szállást a rendezvény ideje alatt
- A látogatók 81%-a saját maga szervezte meg utazását.

Aufgaben der Südliche Tiefebene-Regional Marketing Direktion

Produktmanagement: Weiterentwicklung von bereits vorhandenen und potentiellen touristischen Produkten

Promotion: Koordinierung von vollständigen Promotionsbereichen/von Messen und Publikationen
Forschung und Entwicklung: Erstellen von Konzepten, Aktionsprogrammen und Projekten
Informationen, Beratung und Begutachtung bei Ausschreibungen

Informationen: Mitteilungen und Präsentationen
Presse, PR: regionale Informationstätigkeit
Kontakthaltung mit den Mitarbeitern des regionalen Tourismussektors

„...Auch ... Békéscsaba hat sich einen würdigen Platz verschafft, denn im vergangenen Jahrzehnt haben die ambitionierten Stadtväter umfassende Rekonstruktionen und ästhetische Umgestaltungen vorgenommen, in dessen Rahmen das altherwürdige Hotel Fiume, das Jókai-Theater und auch das Rathaus renoviert wurden. Gemeinsam mit der evangelischen Großkirche und der katholischen Kirche mit ihren zwei Türmen, welche die religiösen Traditionen der zahlreichen slowakischen Bevölkerung bewahren, bilden diese Gebäude ein imposantes Stadtzentrum. ... Strukturell betrachtet ist diese Region ein Gebiet mit vielen Einzelgehöften, mit deren Nutzung zurzeit der Dorftourismus im Entstehen ist, beziehungsweise entwickelt wird ein touristisches Produkt, welches die Dorfgemeinschaften dieser kleinen Ortschaften formt.“

(Auszug aus: www.pusztaregion.hu)

Anna Istvánová, Szlovák Kultúra Haza

Zachovávanie kultúrnych pamiatok a hodnôt slovenského dedičstva v Maďarsku prostredníctvom turizmu

Je všeobecne známym faktom, že cestovný ruch je jedným z najväčších globálnych biznisov a najrýchlejšie rastúcim ekonomickým sektorom v Európe, ako aj rýchlo sa vzťahujúcou oblasťou v našich krajinách, ktorý vyvoláva pozitívne zmeny služieb a vytvára nové pracovné miesta.

Rast turizmu úzko súvisí s rastom voľného času, zmenami životného štýlu, s rastom počtu dôchodcov, rozvojom dopravy, rastom vzdelanostnej úrovne a iné. Turistický ruch napomáha rozvoju hospodárstva v ekonomicky zaostávajúcich regiónoch, akým je napríklad aj juhovýchodná časť Maďarska.

Pri tom všetkom je masový turizmus jedným z najsilnejších faktorov, ktorý môže negatívne ovplyvňovať miestnu kultúru, tradície. Cieľom masového turizmu sú najmä exotické a najzachovalejšie kultúry. Nám však zatiaľ masový turizmus nehrozí. Dokonca osobne si myslím, že my, Slováci, žijúci v tomto kúte sveta, máme zatiaľ nevyužitú šancu zoznámiť turistov hodnotami a kôstkami našej, dolnozemskej slovenskej kultúry. Veľa sme už na tomto poli spravili, ale to všetko nestačí. Zdá sa mi, že z našich hodnôt, ktoré objavili a ktoré si aj prisvojili príslušníci väčšinového národa, sformovali turistické produkty oni a my im v tom iba pomáhame. Celkovo to všetko hodnotím pozitívne, lebo tieto elementy našej kultúry už aspoň prežijú, sú integrované, ale pritom všetkom sa mi zdá, že sa stále menej spomína ich slovenský charakter a pôvod. Je to náš veľký nedostatok.

Poznáme aj trvalo udržateľné formy turizmu, ktoré sú založené na rešpekte k miestnym kultúram a tradíciám. Patrí sem napríklad poznávací turizmus, vidiecky turizmus, eko-turizmus, etnoturizmus a pod. Sú to tzv. mäkké formy turizmu. Cestovanie za kultúrnymi hodnotami je motivované poznávaním kultúr, vyhľadávaním a bezprostrednou účasťou na kultúrnych udalostiach a atrakciách. V prípade, ak by sa nám podarilo rozvinúť tzv. etnoturizmus, zabezpečili by sme takto prežitie niektorých našich hodnôt, zvykov, spevov, tancov a obyčají i na ďalšie obdobie. Išlo by samozrejme o ich umelé udržiavanie, respektíve prispôbenie k požiadavkám dnešnej doby. Jednotlivým predmetom by sme hľadali a nachádzali nové funkcie, spevy by zazneli (a i zaznievajú) na rôznych podujatiach a atrakciách atď. Pričinili by sme sa takto

aj k pozdvihnutiu jazyka, veď by sme mali vzbudiť záujem Slovákov na Slovensku o hodnoty dolnozemskej kultúry. Spoločná práca by prispela aj k upevňovaniu identity a spolupatričnosti. Je to tá druhá, nemenej dôležitá stránka turizmu.

Prežívame obdobie rýchlej asimilácie, sme tesne pred ukončením asimilačného procesu, keď naše vecné pamiatky sú už pozbierané v múzeách a národopisných zbierkach, zvyky, obyčaje, piesne v etnografických zväzkoch a zbierkach, pátra sa po slovenských osobnostiach zašlých čias, mapujú sa architektonické pamiatky postavené Slováckmi, rýdza miestna kultúra je ohrozená a zaniká. Preto treba využívať všetky formy a cestičky, ktoré sa nám ponúkajú, aby z nášho kultúrneho dedičstva bolo zachované čo najviac. Treba využívať aj turizmus.

1. Kultúrne dedičstvo

Ak berieme do ohľadu európsku definíciu kultúrneho dedičstva a vychádzame z jej veľmi zjednodušenej formy, tak do dedičstva Slovákov v Maďarsku sa môže zaradiť všetko to, čo patrí do kolektívnej pamäti, čo spoločnosť alebo jednotliví príslušníci našej národnosti zachránia, o čo sa starajú, čo dokážu zo svojej minulosti a súčasnosti ďalej udržať, rozvíjať a odovzdať ďalším generáciám. Veru, veľká je zodpovednosť národnostného občana, žijúceho v danom miestnom kolektíve, ktorý sa venuje z povolania alebo z vnútorného nutkania zodpovedne a odborne k nášmu dedičstvu.

2. Čo všetko sa môže zaradiť do radu slovenských turistických hodnôt?

- Patrí sem samotná kolonizácia Dolnej zeme. Tvrdím, že celkove je to heroický čin, z ktorého sa dá aj dnes čerpať duševná sila a hrdosť.
- Urbanizmus alebo stavané okolie, resp. určité typy budov, aké sú
 - evanjelické kostoly, postavené na Dolnej zemi Slováckmi,
 - sedliacke domčeky, zariadené ako múzeum a v Maďarsku nazývané oblasťnými domami,
 - pamätné tabule osobností slovenského pôvodu,
 - pomníky udalostí, ktoré chceme pripomínať sebe a iným
- rôzne remeslá, ktoré poznali naši predkovia a vyrábali potrebné náradie, textilie atď. do domácností a s týmito súvisiace tradície – tkáčstvo, hrnčiarstvo, metliarstvo, košíkárstvo, rezbárstvo, stolárstvo, kušniarstvo atď.
- poľné práce a rôzne úkony poľných prác, spolu s použitým náradím a jeho názvom – žatva, kutie kosa, ošpačky v ovocných sadoch, práca s ovocím (varenia pálenky, lekváru, zaváranie atď.)
- spevy, pozbierané v zbierkach a kolektívy, ktoré

- ich spievajú – tzv. pávie krúžky a zbory
- ľudové tance, ich opisy a záznamy na videopáskach a CD platniach, dokonca aj folklórne súbory, ktoré ich tancujú autenticky, lebo patria im, sú ich.
- gastronómia, najmä jedlá, o ktorých sa bezpečne vie, že charakterizovali slovenskú kuchyňu
- diela, zaoberajúce sa životom Slovákov v Maďarsku (filmy, romány, výtvarné diela)

3. Aké ďalšie príležitosti máme okrem tohto?

- termálne a liečivé kúpele a kúpaliská – Gyula, Gyopáros, Gyomaendrőd, ale najmä: Čaba, Sravaš, Komlóš, Bánhedeš
- prírodné vody, rieky a mŕtve ramená riek Körös
- celý rad dobre organizovaných gastronomických festivalov
- múzeá a miestno-historické zbierky
- jediný stredoveký hrad z pálených tehál v Gyule
- prírodná rezervácia dropov vo Vésztő
- jazerá na lov rýb
- bicykle, ako prostriedok aktívneho a nie príliš náročného športu

Kolbasový festival „Csabai Kolbásfesztivál“ w Bekešskej Čabje.

- kone a jazdeckto takmer vo všetkých osadách, významnejšie v Mezőhegyesi
- najväčší maďarský realistický maliar Mihály Munkácsy a jeho múzeum,
- salaše, farmy, pole, viniče, ovocné záhrady, rôzne zvieratká
- blízkosť veľkomiest Szeged, Temesvár, Kecskemét, Debrecen, Orade

4. Vízia budúcnosti, vysnívané zámery

K našim podmienkam by bolo žiadúce, aby sme sa dopracovali k vyspelej, dobre organizovanej miestnej národnostnej spoločnosti,

- ktorá má záujem na udržaní svojho dedičstva,
- ktorá pozná dôkladne minulosť svojej národnosti,
- ktorá sa dopracovala na vysoký stupeň sebavedomia, vedome nadobudla pýchu a hrdosť,
- v ktorej prevláda súdržnosť, ústretovosť a tolerancia,
- ktorej členovia si privyrobia k živobytiu svojou kreativitou a vďaka skutočnosti, že sú Slováci.

5. Stratégia a priority v konaní

- rozvoj dostupnosti týchto hodnôt, ich sprostredkovania, marketing
- dobre zredigované, farebné, viacjazyčné materiály pre marketing
- predplácanie reklamy
- účasť na turistických trhoch, zviditeľnenie sa
- dvoj- a viacjazyčné informačné tabule
- prehľadné, dobre zostavené, aktualizované webové stránky!!!! atď.
- rozvoj samotného stavaného dedičstva
- bezpodmienečná čistota a poriadok
- zamestnanie domovníka a dodržiavanie otváracích hodín
- estetický vzhľad, skrášľovanie, kvety atď.

- viacjazyčné, informačné tabule
- kvalifikovaná pracovná sila so správnymi a bohatými vedomosťami z histórie Slovákov na Dolniakoch a o spôsobe ich života, so znalosťou veľkých príbehov atď.
- organizovanie školení a kurzov pre dospelých príslušníkov našej národnosti rôzneho charakteru alebo podpora týchto kurzov
- u školskej mládeži dosiahnuť, aby pri ukončení tzv. slovenských škôl mali isté vedomie pôvodu a slovenské povedomie
- pomoc jednotlivcom, ktorí majú chuť na takúto robotu
- humánne zdroje s dobrou znalosťou slovenčiny a iných cudzích jazykov
- organizovanie jazykových kurzov a podpora rozvoja slabých jazykových vedomostí u jednotlivcov
- nachádzanie a výchova osobností do kľúčových pozícií hore uvedenej stratégie
- rozvoj infraštruktúrnych podmienok a tzv. autentických služieb
- ubytovanie na súkromí, vytvorenie takejto „slovenskej siete“ a propagácia tohto registra
- ubytovacie priestory v slovenských spoločenských domoch
- spoločenské miestnosti na prezentáciu alebo iné spoločné zamestnanie (spoločná príprava niektorých jedál, ukážkové zamestnania z niektorých remesiel, stretnutia s domácimi atď.)
- príprava miestnych jedál, špecialít,
- sprievodcovské služby,
- priamy predaj vlastných výrobkov
- všestranný rozvoj spolkovej a záujmovej činnosti !
- formovanie turistických produktov a vypracovanie ponuky z hodnôt slovenskej kultúry

Wopyt Múzea Mihály Munkácsyho zhromadnje z džělowej skupinu němskich mjeňšinow w FUEN (AGDM)

- formovanie a rozvoj kvalitných a dobre organizovaných, aj pre neslovenské obcenstvo zaujímavých slovenských podujatí
- autentické stvárnenie kultúrnych zvykov
- zabezpečovanie podmienok hore uvedených priorit v konaní
- zvyšovanie stupňa kooperácie zainteresovaných stránok
- stavať na interaktivite
- dobrý výber cieľových skupín
- dobrý výber zapojených partnerov
- dobrý výber a rozvoj zapojených služieb
- ponúkание možností rozvoja vlastných vedomostí
- spôsob a prostriedky k realizovaniu hore uvedených predstáv, k sformovaniu programového balíka
- čo máme, to pozbierať do kopy, pospájať a zviditeľniť
- čo nemáme, ale chceme mať a nemáme na to, na to získať podporu z grantov
- čo nemáme, ale máme na to, to vykonať odborne (!)
- bezpodmienečne dodržiavať požiadavky na kvalitu
- všetko, čo máme, ponúkať a dbať o naznačenie pôvodu, nepredať sa!

6. Čo sú tematické cesty?

Turistické možnosti pospájané do jedinečného turistického produktu, ktorým sa ponúkajú tematicky pospájané kultúrne, prírodné zaujímavosti a atrakcie, ktoré majú vyhovujúce podmienky a vyhovujúcu infraštruktúru., do ktorých je zapojené potrebné množstvo služieb na vyhovujúcej úrovni. Stavia na viacero služieb a zaujímavostí ale ku každej službe patrí jedna zaujímavosť, ktorá obстоjí aj sama o sebe.

Napr. gotická cesta, cesta Sv. Martina, Palóc út, Naše možnosti sú skromnejšie, ale zaujímavé. Treba s nimi pracovať, a to veľa. Ponúka sa nám napríklad určenie Dolnozemskej slovenskej cesty, ktorej zárodok už existujú:

- Sarvaš – Komlós – Čaba – Nadlak – Báčsky Petrovec
 - každý z nás má niečo a obстоjí aj sám
 - máme dobré kontakty, vyvíjame dobrú spoluprácu
 - máme celkom dobré podmienky, služby, zaujímavosti atď.
 - predsa nemáme vypracovanú ponuku (ani samostatnú, ani spoločnú)
- Je to teda spoločná úloha do budúcnosti.

RESUMÉ

Nyelvünk, értékeink, örökségünk megőrzésének egyik eszköze lehet a turizmus is. A szerző a Dél-Alföld turisztikai vonzerői közé sorolja az itt fellelhető szlovák értékeket, érdekességeket, melyek közül például néhány gasztronómiai specialitásból mára turisztikai terméket formáltak a szakemberek. A szlovák értéktár mellett a vidék egyéb turisztikai vonzerőivel együtt gazdag kínálat állítható össze pl. a szlovákiai beutazó turisták számára. Ehhez azonban magának a nemzetiségi közösségnek is bizonyos erőfeszítéseket kell tennie. A dél-alföldi szlovákok ilyen irányú stratégiájának elkészítéséhez határoz meg néhány alapvető és felvillantja egy turisztikai Dél-alföldi szlovák út megteremtésének a lehetőségét.

Mgr. sc. Zdenka Čuhnil, Hrvatski sabor, Klub narodnih manjina Čeha i Slovaka v Hrvatsku „Menšini a ich vplyv na turizmus“

Chorvátsko je jedno z významnejších turistických destinácií na Mediterane z dlhou turistickou tradíciou a veľkými možnosťami na ďalší rozvoj.

Prednosti turistického výrobku sú uchovane prírodné bohatstva a okolie, kultúrne a historické dedičstvo, mierna mediteranska klíma a blízkosť európskych trhov ako aj možnosti aktívneho oddychu v ekologicky chránených destináciách.

V súlade s aktuálnymi trendmi na zahraničnom turistickom trhu, chorvátska turistická ponuka sa vyvíja, rešpektujúc povodne regionálne špecifiká:

- na Jadrane : nautika, potápačský, výletnícky, zdravotný a dobrodružný ale aj

- kontinentálny turizmus na dedine a v domácnostiach, ktoré tam žijú; turizmus viazaný na jazdu na koňoch, ekologicky, lovný i rybársky, kultúrny, náboženský turizmus.

Čiastka turistických príjmov v HDP-e bol v roku 2008 15,7 % alebo o niečo viac ako 7,4 miliárd €. Aj keď by turizmus mohol byť základ väčšej časti hospodárstva, chýbajú prostriedky a vízia v akom smere vyvíjať turizmus.

Orientácia Vlády je investovať do turistickej propagácie, a sami turisticky stratégovia navrhujú vkladať do turizmu, lepšie povedané kvalitu služieb: od ubytovania, cez ponuky mimo penziónovej služby, tak isto vkladať v niektorých častiach do masového turizmu a perly využiť na elitový turizmus (Dubrovnik, Opatija, Brijuni itd.)

V Chorvátsku od celkovo 4,3 miliónov obyvateľov, menšiny tvoria 7,5%. Česka a slovenská menšina ma iba 15000 príslušníkov, ktorý sú rozptýlení po celom Chorvátsku, ale jestvujú centra v ktorých sa

nachádza viac príslušníkov menšín.

Česi sú skoncentrovaný v Bjelovarsko-bilogorskej župe, v okolí Daruvaru kde žije skoro 8000 Čechov. Zato je tam možné organizovať kvalitne menšinové združenia – České besedy, ale čo je ešte dôležitejšie české školy ktoré majú dominantnú (najdôležitejšiu) úlohu v uchovaní českého jazyka ako základu českej kultúry, tradície a celkovej identity.

Väčší počet Slovákov skoncentrovaný je v strednom a východnom Slavónsku okolo Našic, Đakova a Iloku. Kultúrne združenia Matice Slovákov nesú kultúrne dedičstvo Slovákov.

S ohľadom na to, že kontinentálny turizmus od uvedených čísiel nesie iba 1% a obe tieto menšiny žijú v kontinentálnom Chorvátsku, ich vplyv na turizmus je veľmi malý, ale nie aj zanedbateľný. Poznávanie jazyka, početne kontakty z materskými štátmi boli zvlášť dôležité v tomto roku, keď v propagácii chorvátskeho turizmu bol významný program ‚Staňte sa ambasadorom chorvátskeho turizmu‘ a ‚hodnota za peniaze‘.

Príslušníci menšín majú početne kontakty z jednotlivcami a inštitúciami v materskom štáte a môžu propagovať Chorvátsko a konkrétne destinácie viazane aj s kultúrou a s prírodným dedičstvom.

Keďže je pre prosperitu a vyvoj turizmu dôležité hostu umožniť a ponúknuť kvalitný turistický výrobok ‚hodnota za peniaze‘, dôležité je predovšetkým okrem (popri) dobrej destinácie mať aj dostatočne kvalifikované kádre, a samozrejme tu sa počíta aj poznávanie jazyka hosta, aby sa cítil dobre na každom kroku.

V roku 2009. očakával sa pád počtu turistov a príjmu dokonca viac ako 10% ako následok (nasledkom) celosvetovej recesie, ktorá neobišla any Európu.

Analýzou údajov na základe realizácie v prvých deviatich mesiacoch v roku 2009., Chorvátsko je spokojne z výsledkami, ktoré sú na úrovni roku 2008., a to znamená skoro 9,4 miliónov zahraničných hostí, z viac ako 55 miliónov nocovaní. Trhom štátov, ktoré patria slovanskom hovorovom území (Česko, Poľsko, Slovinsko, Slovensko itd) pripisuje sa skoro 30%.

Menšiny v Chorvátsku kvôli svojej malej početnosti a rozptýlenosti nemôžu významné vyplvať na priebeh turistických dianí, ale svojou pracou, početnými kontaktmi a mostikmi ktoré každodenne budujú zo svojimi pradomovinami, prispievajú rozvoju a úspechu tejto dôležitej ekonomickej činnosti.

Ďakujem Vám za Vašu pozornosť. Srdečne pozdravujem, a prajem veľa úspechov v ďalších aktivitách! Dúfam taktiež, že nám zveríte organizáciu stretnutia na budúci rok – a preto, teším sa v roku 2010. Na stretnutie v Chorvátsku!

Damir Malina, prezident Česka Beseda Gornji Daruvar

„Manjine i njihov utjecaj na turizam“

Hrvatska je jedna od značajnijih turističkih destinacija na Mediteranu sa dugom turističkom tradicijom i velikim razvojnim mogućnostima.

Prednosti turističkog proizvoda su očuvana prirodna bogatstva i okoliš, kulturno i povijesno nasljeđe, blaga mediteranska klima i blizina europskih tržišta te mogućnosti aktivnog odmora u ekološki zaštićenim destinacijama.

U skladu s aktualnim trendovima na inozemnom turističkom tržištu, hrvatska turistička ponuda se razvija, poštujući autohtone regionalne specifičnosti:

- na Jadranu : nautički, ronilački, izletnički, zdravstveni i pustolovni ali i
- kontinentalni turizam na seoskim domaćinstvima, konjički, ekološki, lovni i ribolovni, kulturni, vjerski turizam.

Udjel turističkih prihoda u BDP-u bio je 2008. godine 15,7 % ili nešto više od 7,4 milijarde €.

Iako bi turizam mogao biti okosnica većeg djela gospodarstva, nedostaje sredstava i vizije u kom pravcu razvijati turizam.

Orijentacija Vlade je ulagati u turistički marketing, a sami turistički stratezi predlažu ulaganje u turizam, bolje reći kvalitetu usluga; od smještaja, preko ponude izvan pansionske usluge, jednako tako ulagati u pojedinim dijelovima u masovni turizam a

bisere iskoristiti za elitni turizam (Dubrovnik, Opatija, Brijuni itd)

U Hrvatskoj od ukupno 4,3 miliona stanovnika, manjine čine 7,5%. Češka i Slovačka manjina broji svega 15000 pripadnika koji su dispergirani po cijeloj Hrvatskoj, ali postoje središta sa jačom nazočnošću.

Česi su koncentrirani u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, u okolini Daruvara gdje živi gotovo 8000 Čeha. Zato je tu bilo moguće organizirati kvalitetne manjinske udruge – Češke besede, ali što je još važnije češke škole koje imaju dominantnu ulogu u očuvanju češkog jezika kao temelja češke kulture, tradicije i ukupnog identiteta.

Veći broj Slovaka koncentriran je u srednjoj i istočnoj Slavoniji oko Našica, Đakova i Iloka. Kulturne udruge Matica Slovaka su nositeljice kulturnog nasljeđa Slovaka.

Kako kontinentalni turizam od navedenih brojki čini svega 1% a obje ove manjine žive u kontinentalnoj Hrvatskoj, njihov utjecaj na turizam je vrlo mali, ali ne i zanemariv. Poznavanje jezika, brojni kontakti s matičnim zemljama posebno su bili važni ove godine kada je u marketingu hrvatskog turizma bio važan program ‚Postanite ambasador hrvatskog turizma“ i ‚vrijednost za novac“.

Pripadnici manjina imaju brojne kontakte sa pojedincima i institucijama u matičnoj zemlji i mogu promovirati Hrvatsku i konkretne destinacije povezane i sa kulturom i sa prirodnom baštinom.

Kako je za prosperitet i razvoj turizma važno gostu dati kvalitetan turistički proizvod ‚vrijednost za novac“, bitno je prije svega uz dobru destinaciju imati i dovoljno kvalificirano osoblje u što svakako spada i poznavanje jezika gosta, kako bi se osjećao dobrodošao na svakom koraku.

U 2009. očekivao se pad broja turista i prihoda za više od 10% kao posljedica globalne recesije koja nije mimošla niti Europu.

Analizom podataka na temelju ostvarenja u 9 mjeseci 2009. godine. Hrvatska je zadovoljna rezultatima koji su na razini 2008. godine, a to znači gotovo 9,4 miliona stranih gostiju s više od 55 miliona noćenja. Na tržišta država koje pripadaju slavenskom govornom području (Češka, Poljska, Slovenija, Slovačka itd) otpada gotovo 30%.

Manjine u Hrvatskoj zbog svoje malobrojnosti i dispergiranoosti ne mogu bitno utjecati na tijek turističkih zbivanja , ali svojim radom, brojnim kontaktima i mostićima koje svakodnevno grade sa svojim pradomovinama, pridonose razvoju i uspjehu ove važne djelatnosti.

Mgr. sc. Zdenka Čuhnil, Hrvatski sabor, Klub narodnih manjina Čeha i Slovaka v Hrvatsku „Minorities and their impact on tourism“

Croatia is one of the most important tourist destinations on the Mediterranean, with long tourist tradition and great development possibilities.

Preserved natural wealth and environment, cultural and historical legacy, mild mediterranean climate, closeness to european markets and the possibility of active vacation in ecologically protected destinations, are the advantages of the tourist product.

In accordance with recent trends on the foreign tourist market, croatian tourist supply is developing, respecting autochthonic regional specificity:

- on the Adriatic: nautical tourism, diving, excursions, health and adventurous tourism, but also
- continental tourism on rural households, equestrian, ecological, hunting and fishing, cultural, religious tourism etc.

The portion of tourist income in the GDP of 2008, was 15, 7% or over 7, 4 mil €. Although tourism should be backbone of the bigger part of the economy, there is lack of funds and of vision (in which direction should the tourism be developed).

The Government is orientated on investing in tourist marketing, but tourist strategists are suggesting equal investment in tourism, better said, in the quality of service; through accommodation, offering of "out of pension service", investment in particular parts of mass tourism, and the "pearls" like Dubrovnik, Opatija, Brijuni should be used for elite tourism.

The minorities in Croatia are representing 7, 4% in the total number of 4, 3 mil inhabitants. Czech and Slovak minority has only 15 000 members, which are dispersed all over Croatia, but there are centres where there is bigger concentration.

The Czechs are concentrated in Bjelovarsko-bilogorska županija (county), round city of Daruvar, where there is almost 8 000 Czechs. This is why there was possible to organise quality minority associations here – Češke besede, but what's even more important czech schools, which have dominant role in preserving czech language as an foundation of czech culture, tradition and identity.

Most of the Slovaks are concentrated in middle and eastern Slavonija, round Našice, Đakovo and Ilok. Cultural associations - Matice Slovaka, are the carriers of cultural legacy of the Slovaks.

Since the continental tourism represents only 1 % of the total tourist numbers, and both of these minorities live in continental Croatia, their influence on tourism is very small, but not negligible. Know-

ledge of language, numerous contacts with their motherlands, were especially important this year, when croatian marketing experts came up with a program "Welcome to Croatia" and "value for money".

Members of minorities have numerous contacts with individuals and institutions in their motherlands and they can promote Croatia and specific destinations which are linked with culture and natural heritage.

Since for the prosperity and development of tourism, is very important to give the guest quality tourist product "value for money", beside good destination, it's also important to have enough quality personnel, where knowing guest's language to make him feel welcome in every step, is very important.

In 2009 there was expected fall in the number of tourists and income, in more than 10 %, as a result of global recession which didn't exempt Europe.

Analyzing the data about the income of the first 9 months of 2009, Croatia is satisfied with the results, which are in the level of 2008, which means nearly 9, 4 mil foreign guests with more than 55 mil overnight stays. 30 % of those numbers fall on the markets of states belonging to Slavic lingual area (Czech Republic, Slovakia, Slovenia, Poland etc). Due to their small numbers and dispersion, minorities in Croatia cannot significantly influence on the flow of tourist scene, but through their work, numerous contacts and little bridges that they daily cross with their motherlands, they contribute to development and success of this important trade.

Dwurěčne tafle v Sarvašu.

Mag. Zlatka Gieler, Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću „Manjine i njihovo značenje za turizam“

1. Aktivnosti u selima:

- tamburaške grupe se rado angažiraju za različite prilike i svetačnost, priređuju se tamburaški večeri, festivali . .

Ove grupe su i naši „ambasadori“ u inozemstvu - dvojezični natpisi uzbuđuju zanimanje gostiju: uz seoske table ima i drugih natpisa na zgradama, ulicama. Ovi su nastali na privatnu inicijativu.

Postoji dvojezični vinogradarski put u Cogrštofu

- U nekim hrvatskim selima osnovala su se turistička društva. U Trajštofu/ Trausdorf odlučio je odbor, da se neće priključiti regiji „ Neusiedlersee“, nego će ostvariti posebne ideje.

Tako se naglašuje u svim izdanjima dvojezičnost sela. Pozivnice za sve priredbe, izložbe, workshopse se ostvaruju na ovakav način. Pilji i kapelice s dvojezičnim ili hrvatskim natpisima su se obnovile..

- U Velikom Borištofu pričvrstili su na kuće stara „hižna imena“, da ih mješćani ne bi zaboravili (Trenčičevi, Barini...)

2. Regionalne aktivnosti

a) usred narodne grupe međusobni posjeti koncerta, kazališnih predstava i drugih priredbi.

Dan mladine se organizira mjenjajući u hrvatskom selu u Austriji, Ugarskoj ili Slovačkoj

b) Turizam Gradišća

- naglašava osobito u inozemstvu višejezičnost naše pokrajine; samo 20% turista je iz inozemstva

- manjine obogaćuju ponudu: obdržanje starih običaja, folklore . .

- problem za nas: Gradišće je puno atraktivnije za Mađare nego za stanovnike

Hrvatske, koji više vole ići u Graz ili Beč/Wien

Gradišćanski Hrvati u Austriji

Na žalost ne mogu opisati pozitivnu sliku, jer pada broj onih, koji još govore međusobno hrvatski, od dana na dan. Imamo uz HKD, koje slavi ovih dana 80obljetnicu svojega postojanja/osnovanja, i druga društva, koja se trude obdržati naš jezik i našu kulturu. Ali sve aktivnosti ne pomognu toliko, da bi se mogli suprotstaviti pritisku asimilacije.

Škola: U najvećem dijelu dvojezičnih osnovnih škola hrvatski već nije nastavni jezik, nego se podučava kao predmet 3 sata u tjednu. To je premalo, da djeca mogu dobro naučiti hrvatski.

U nekim daljevodećim školama se nudi hrvatski kao predmet, ali ne u svim, kao što bi to trebalo biti po zakonu. Još i na sveučilišću u Beču su izbacili 2 sata gradišćanskohrvatskog iz satnice.

Košić: Ovo poslijepodno podvaranje djece isključivo na hrvatskom jeziku moralo je HKD reducirati zbog financijskih uzroka, tako da imamo manje grupa i djece.

Postoji u skoro svakom selu aktivna tamburaška ili folklorna grupa. U ovima se njeguju bar naše pjesme. Mnoge kazališne grupe kažu da je zanimanje za hrvatsko pučko kazalište veliko. Ponude se raznolike aktivnosti početo od seminara i tečaja do velikih popkoncerata.

Imamo u našim selima dvojezične seoske natpise i natpise na zgradama. Ovo sve nije dosta, da se obdrži jezik i život jedne narodne grupe.

Mag. Zlatka Gieler, Kroatischer Kulturverein im Burgenland

„Die Minderheiten und ihre Bedeutung für den Tourismus“

1. Aktivitäten im dörflichen Bereich:

Tamburicagruppen werden gerne bei Feiern und Konzerten engagiert und tragen Unterhaltung der Gäste bei (Festival, Tamburicaabende . .

Diese Gruppen fungieren auch als „ Botschafter“ unseres Landes im Ausland.

- Zweisprachige Aufschriften wecken das Interesse von Gästen: Neben den Ortstafeln gibt es Hinweistafeln und Straßenbezeichnungen auf Grund privater Initiativen,

- Zweisprachiger Weinwanderweg in Zagersdorf/ Cogrštof.

- In einigen kroatischen Dörfern wurden Tourismusverbände gegründet. In Trausdorf/Trajštof entschied deren Vorstand, sich nicht der Region Neusiedlersee anzuschließen, sondern eigene Ideen zu entwickeln. Diese betonen als Besonderheit die Zweisprachigkeit des Dorfes.

Alle Veranstaltungen, Prospekte, Ausstellungen, Workshops usw. werden so gestaltet. Bildstöcke und Kapellen mit kroatischer Aufschrift wurden restauriert.

- In Großwarasdorf/Veliki Borištof wurden an den Häusern Tafeln mit den alten Hausnamen angebracht, damit diese nicht vergessen werden (Trenčičevi, Barini . .)

2. Regionale Aktivitäten

a) innerhalb der Volksgruppe

- Gegenseitige Besuche von Konzerten, Theatern und sonstigen Veranstaltungen

- Dan mladine wird abwechselnd in einem kroatischen Dorf in Österreich, Ungarn oder in der Slowakei abgehalten

b) Tourismusregion Burgenland

- betont vor allem im Ausland die Mehrsprachigkeit unseres Landes, nur 20% der Touristen sind Ausländer, der Rest Inländer

- die Minderheiten sind ein Teil der Angebotsbereicherung: Erhalt von alten Techniken, Brauchtum, Folklore...

- Problematik: das Burgenland ist für die Ungarn viel attraktiver als für die Bewohner Kroatiens, die mehr nach Graz oder Wien tendieren

Situation der Kroaten im Burgenland

Leider kann ich kein positives Bild zeichnen, denn die Zahl derjenigen, die Kroatisch miteinander sprechen wird von Tag zu Tag kleiner. Es gibt neben dem HKD zahlreiche Vereine, die sich um die Erhaltung der Sprache bemühen, doch greifen diese Aktivitäten nicht mehr in dem Maße, dass sie dem Assimilationsdruck standhalten können.

Schule: In den meisten offiziell zweisprachigen Volksschulen ist Kroatisch nicht mehr Unterrichtssprache, sondern nur mehr ein Unterrichtsgegenstand mit 3 Wochenstunden.

Das ist viel zu wenig, um eine bedrohte Sprache zu erlernen. In einigen weiterführenden Schulen wird zwar Kroatisch angeboten, aber nicht flächendeckend wie im Gesetz vorgesehen.

Selbst auf universitären Ebene wurde dieses Semester eine Vorlesung gestrichen.

Košić: Bei der vom HKD organisierten Nachmittagsbetreuung der Kinder in kroatischer Sprache entstanden finanzielle Probleme, sodass die Anzahl der Gruppen auch reduziert werden musste.

In fast jedem kroatischen Dorf gibt es eine aktive Tamburica oder Folkloregruppe. Diese bemühen sich, wenigstens unsere Lieder zu tradieren. Viele aktive Theatergruppen zeugen davon, dass sich das kroatische Laientheater großer Beliebtheit erfreut. Das Angebot an Veranstaltungen und Aktivitäten ist groß und reicht von Seminaren und Sprachkursen bis zu Popkonzerten.

In unseren Dörfern gibt es zweisprachige Ortstafeln und Aufschriften an Gebäuden. Das allein genügt nicht, um die Sprache und damit auch die Volksgruppe am Leben zu erhalten.

Wjedźenje po Słowakskej šuli w Sarvašu.

Boris Milošević, Srpsko narodno vijeće SVN „Ekonomska sadašnjost i budućnost srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj“

Srpsko narodno Vijeće (SNV) je savjetodavno i koordinaciono tijelo koje djeluje kao samostalna organizacija Srba u Hrvatskoj čime obuhvata pitanja ljudskih, civilnih i nacionalnih prava, kao i probleme njihovog identiteta, učešća i integracije u hrvatskom društvu.

Srbi su najbrojnija nacionalna manjina u Hrvatskoj. Iako je taj postotak Srba opao sa 12.2 % od ukupne populacije (581,663) iz 1991. na 4,5% (201,631) u 2001.godini. Do ovog pada je došlo prvenstveno zbog rata koji je trajao od 1991. do 1995. Približno 370,000 Srba postali su izbjeglice. Povratak i reintegracija Srba i dalje je neriješena uprkos vladinoj obavezi da promovira mogući povratak i reintegraciju i obezbjedi jednak tretman i prava za sve Srbe povratnike.

Srbi su suočeni sa sljedećim problemima: rekonstrukcije kuća, povratak uzurpiranog poljoprivrednog zemljišta, rješavanje problema statusa, prije svega onih koji se tiču državljanstva, zatim problemi priznavanja radnog staža i mirovinskih prava, porast optužbi za ratne zločine, briga za njihovu sigurnost kao i sigurnost njihove imovine, medijski i javni linčevi, slabiji ekonomski poticaji na područjima gdje se vraćaju Srbi, devastirana infrastruktura, itd.

Država je donijela Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, koji garantira pravo na odgovarajuću zastupljenost manjina u državnoj administraciji i pravosuđu (u smislu zapošljavanja), no uprkos tome, manjine su i dalje nedovoljno zastupljene u ovim područjima.

Čini se da većina povratnika radi u privatnim ili nevladinim udrugama. Rezultati jednog od istraživanja pokazuju da 8% povratnika radi u javnim ustanovama (bolnice, škole...), 43% u privatnim kompanijama/zanatima; 43% u nevladinim organizacijama i poljoprivrednim gospodarstvima; dok ih se 6% samozapošljava. 58% ispitanika razmatra samozapošljavanje kao rješenje za svoju nezaposlenost. Jedna od prepreka za ovo je nemogućnost, u nekim slučajevima, da se omogući dovoljno brz povratak poljoprivrednih posjeda i poslovnih prostorija povratnicima. Vladine mjere za ekonomski razvoj u ovim područjima ne uključuju posebne mjere za povratnike.

Neke mjere su poduzete. Republika Hrvatska je odredila određena područja Hrvatske teritorije kao područja pod posebnom skrbi, u smislu da populacija i poslovna tijela u tim područjima imaju pravo na određene poticajne mjere. Područja posebne državne skrbi (PPDS) zahvaćaju 15,3% od ukupnog broja stanovništva. Demografske i obrazovne odlike ovih područja variraju, ali prije svih nezadovoljavajućih standarda, u velikoj mjeri ovise o grupi unutar PPDS-a. Područja posebne državne skrbi su područja gdje Srbi čine većinu populacije, i gdje Srbi znatno češće nego Hrvati, ili osobe iz drugih nacionalnih manjina, primaju socijalnu pomoć i imaju nezahvalniju poziciju na tržištu rada.

SNV pokušava da promjeni postojeće stanje. SNV učestvuje u osnivanju banke. Zadatak banke bi bio ekonomski oporavak područja gdje se Srbi povratnici ne vraćaju jer su u nemogućnosti da dobiju zajmove i finansijske poticaje da započnu poduzetništvo. Mi smatramo da povratnici trebaju pozajmice u iznosu 100,000 (cca 15.000 Eura) da obezbjede radni kapital za male obiteljske poslove, u glavnom za stada ovaca ili za sadnju nekoliko hektara voćnjaka.

SNV je također pomogao u osnivanju na POPDS 62 poljoprivredne zadruge. Većina njih se bave stokom (kravama ili ovcama) a samo dva od njih pokušavaju i sa poljoprivrednim turizmom.

Srbi u Hrvatskoj imaju veliki neotkriveni potencijal za poljoprivredni turizam kao i za religijski turizam zahvaljujući tome što imaju osam starih i veoma lijepih manastira.

Mi se nadamo da ćemo u bližoj budućnosti iskoristiti taj potencijal jer niti je vlada a ni srpska manjina sama uspjela pronaći načina da iskoristi to za svoj ekonomski razvoj.

Boris Milošević, Serb National Council SNV

„Economic present and future of the Serbian minority in Croatia Serbian National Council (SNV)“

Serbian National Council (SNV) is consulting and coordinating body acting as a self government of Serbs in the Republic of Croatia concerning the issues of their human, civil and national rights, as well the issues of their identity, participation and integration in the Croatian society.

Serbs are the largest minority in Croatia, although the Serb population dropped from 12.2 per cent of the total population (581,663) in 1991 to 4.5 per cent (201,631) in 2001,4 primarily because of the 1991–95 war. Approximately 370,000 Serbs became refugees.

The return and (re)integration of Serbs remains unresolved, despite the government's commitment to promoting sustainable return and reintegration, ensuring equal treatment and access to rights for all Serb returnees.

Serbs face following issues: reconstruction of houses, repossession of usurped agricultural land, solving of statutory issues, primarily those linked to the citizenship, then difficulties in recognition of work and pension related rights, inflation of the accusations for war crimes, dreading for their safety and safety of their property, media and public lynch, economic less-favoring of the areas of return, devastated infrastructure, etc

The State bring The Constitutional Law on the Rights of National Minorities (CLNM) to guarantee the right to proportional representation of minorities in the state administration and judiciary (employment) However, minorities remain under-represented in these areas.

It appears that the majority of employed returnees work in the private and civil society sectors. Result of one research shows that 8 per cent of returnees

work in public institutions (hospitals, schools, etc.), 43 per cent in private companies/crafts; 43 per cent with NGOs and agricultural enterprises; while 6 per cent are self-employed. Fifty-eight per cent of interviewees consider selfemployment as the solution to returnees' unemployment. One obstacle to this is the failure in some cases to provide prompt repossession of agricultural land and business premises to returnees. Government economic development measures in the areas of return do not include specific measures for returnees.

Some measures are taken. The Republic of Croatia has defined certain

areas of the Croatian territory as special state concern areas in the sense that the population and business entities in those areas are entitled to certain incentive measures Areas of Special State Concern (ASSC) represent 15,3% of the total population in Croatia. Demographic and educational characteristics of these areas vary, but are overall of unsatisfactory standard, largely depending on the group within the ASSC. The ASSC are areas where most of Serb population lives and the Serbs more frequently than Croats or persons from other ethnic minority groups receive social assistance or means and have a less favourable position on the labour market

The Serbian National Council is trying to change that perspective. SNV will participate in foundation of a bank. Bank's mission would be the economic revival of returnee areas that refugee Serbs are not coming back because they are unable to get loans and financial incentives to launch enterprises. We think that returnees seek loans of HRK 100,000 (cca 15.000 euros) to secure working capital for small family businesses, mostly for a herd of sheep or for the planting of a few hectares of orchard SNV also helped to found on ASSC 62 agriculture Cooperatives. Most of them are dealing with cattle (cows or sheeps) only two of them are trying something with agro tourism.

And Serbs in Croatia have big undiscovered potential for agro tourism and also for religious tourism because of 8 old and very beautiful Monasteries. We hope that in near future we will use that potential because neither the Government neither Serb minority alone not yet found a way to use that for economic development.

Wjedenje po Salaškim muzeju w Slovenském Komlošu.

Bojan Brezigar, journalist

Slovenes in Italy: promotion through tourism

Slovene minority in Italy lives in the north-eastern region Friuli – Venezia Giulia, namely in 32 communes the provinces of Trieste, Gorizia and Udine along the border with the Republic of Slovenia. There are no exact figures about the number of speakers, but according to official publication of the Ministry for home affairs there are approximately 70.000 Slovenes in the Region. Part of them, those living in the Province of Udine, since 1866 have never enjoyed any protection; they had been pressed by many assimilation processes, including massive emigration for lack of jobs and political threats, there was no education in Slovene language and even the existence of the minority has not been recognised up to the adoption of the protection bill in the year 2001.

But the situation in the Province of Udine is just an example about how Italy has treated the Slovene minority. Notwithstanding the fact that Italian Constitution, adopted in 1948, obliged the State to protect linguistic minorities (Art. 6), such a bill was adopted in 2001 only, and it has been incomplete, as the definition of territory has been demanded to a complex procedure. After having waited more than 50 year before they obtained the protection bill, the Slovenes are still waiting the full implementation of the bill, In all these years they suffered strong assimilation; the decrease of number of children in Slovenian schools (minus 40% in last 20 years in the Province of Trieste) clearly proves it.

It has to be said that in almost all the communes where they live Slovenes are numerical minority. Just in few very small communes there are majority but this cannot be relevant for the general Italian and regional policy related to minority issues.

Nevertheless Slovenes in Italy are well organised, certainly among the best organised minority communities in Europe. There are some hundreds of cultural organisations, some very large and very important, as the national library, the research institute and the professional theatre, and many small organisation, based on voluntary work of their members: almost in any village there is at least one cultural organisation dealing with theatre, music, singing, organising lectures, concerts and other performances. In the domain of media Slovenes enjoy a daily newspaper, a public radio station broadcasting 12 hours a day and public TV program broadcasting approx. 45 minutes daily, just news and short program for children. There are quite a lot of web pages run by Slovene minority as well. Furthermore Slovenes are well organised in sport activities and they manage some private welfare institutions.

In education Slovenes in Italy are certainly placed at the top of minorities in Europe. There is a public education service starting with kindergartens, up to high schools with education through Slovene language, and an international agreement on recognition of academic titles members of Slovene minority achieve in the universities of the Republic of Slovenia. Some student hostels for Slovenes are functioning as well, both in Trieste and in Gorizia.

Slovenes in Italy are economically well placed. The average standard is high and the level of unemployment very low. There are many private companies in almost all the branches, including agriculture with some high level products. Some vine producers export their vine all over the world. Slovenes own two local banks which can assure the basic financial resources for the development of local economy.

Moving to the general topic of the Bekescsaba conference it has to be said first that Slovenes in Italy have been involved in tourism since ever, but for long time this had been mostly local tourism: small restaurants in the neighbourhood of Trieste and Gorizia and some of them in the centre of both towns as well. In last 30 years agricultural tourism has been developed: producer selling their own products themselves and somewhere offering accommodation as well. Many companies have been established recently and they are fully booked.

Certainly, while speaking about tourism, it has to be analyzed why people should deal with these field. There are at least four reasons for activity in this sector:

1. Keeping people at home. Slovenes suffered

very strong emigration after WWII: in Australia, in Southern America, in Belgium, in Switzerland etc. Some of the villages lost more than 70 percent of their population. Organising some activities on the spot is essential for keeping the communities at home and assure viable future for the local population

2. Valorising local production. Nowadays people are very interested in diversity. We all live in globalised world and we realise that everywhere we can get the same products for approximately the same price. But people would like something different: a local product, being a bottler of wine, a can of honey, a kerchief, a carved stone is more than a souvenir, is a reminder of diversity. And small communities can live quite well while valorising their local production.

3. Selling language and culture. Diversity does not only mean food and souvenir, it is language and culture as well. A label in a “strange” language makes difference, it is something special in relation to the standards people ate accustomed to in their day-to-day life. Expositions, concerts, CDs, mouse pads, screensavers... everything could remind visitors that they have been to visit an area which is “different”. And they will be happy to pay for it. So, minority languages and cultures can be promoted and communities can get money from them as well.

4. Developing the area. In most cases minorities live in decentralised and underdeveloped areas. Tourism could be unique chance of development. This will allow people to stay at home, to get a job and to maintain cultural and linguistic environment.

Insofar tourism is not only an economic issue, it becomes a cultural issue as well.

Now, I will give you some examples of events organised by the Slovene minority in Italy which reflect the above-mentioned characteristics. These examples refer to large events which are putting together several issues and offering to local and foreign tourists the “difference” they aim for while deciding to visit an area or an event. The events I will mention as examples are putting together food, culture, music, tradition, dance and nice environment.

Kraška ohcet (Carsic wedding) happens every second year in the village of Repentabor near Trieste. This is an ethnographic event, traditional wedding in traditional Slovene costumes, some hundred people

participating to the event and some thousands attending it. There is typical food, good wine, local products, songs in Slovene languages, music and dance. Event has been included in some very important international guides and catalogues.

Kraški pust (Carsic carnival) is a carnival promenade, a lot of allegory and fun, dance, but most in Slovene language. It happens every year in the village of Opčine near Trieste and thousands of people attend it. They spend an afternoon in the village and as February is quite cold they spend long time in restaurants and local pubs. Drinking and bringing money in the village.

Okusi Krasa (Taste of Karst) is a completely different event. It lasts about a month in late summer. Some Slovene restaurants in villages around Trieste offer special local food and wine, a fixed price menu in time when summer is over and normally number of guests decreases. They fulfil the low season with traditional food, promoted in Trieste, and people are very happy to visit these restaurants.

Burnjak is an event of chestnuts, organised in some Slovene villages in the province of Udine. In autumn they arrange kiosks offering all sorts of food made from chestnuts, typical product of an area which is among the most underdeveloped areas in the Region. In restaurants they offer food with chestnuts as well and every year thousands of people come to visit this chestnut festival, to eat good food, to listen local music and to dance.

These are just four examples, how Slovenes in Italy promote their traditions and their culture through tourism.

Kladženje wěncu při wopomnjenskim kamjenju w Bekeškej Čabje skladnostnje spomnječa na rewoluciju w lěće 1956.

Ing. Pavel Doležal, předsyda Český spolek na Slovensku
„Menšina a turistika?“

Vážené dámy , Vážení páni, dovoluji mi, abych se s Vámi v krátkosti podělil o kousek 15-ti leté historie našeho Spolku.

Český spolek na Slovensku byl založen v dubnu v roce 1994. Když jsme začínali, neměli jsme nic, kromě nadšení zakladatelů a touhy české komunity, jež se, nutno říci, proti své vůli stala z noci na ráno národnostní menšinou, sdružit se, abychom si zachovali jazyk, kulturu, sebevědomí a místo v společnosti, věci, které jsme do té doby považovali za samozřejmé.

Český spolek na Slovensku se stal organizací, která získala své pevné místo ve slovenské společnosti. V roce 2005 došlo k rozčlenění ČSnS, a to tak, že se vytvořily nové regionální české spolky / bývalé regionální organizace / jako samostatné právní subjekty a tyto subjekty zůstaly členy Českého spolku na Slovensku.

Za patnáctileté období Český spolek na Slovensku se svými regionálními organizacemi a od roku 2005 samostatné regionální spolky uspořádaly nespočetné množství kulturních, společenských, vzdělávacích i sportovních programů po celém území Slovenské republiky.

Menšina a turistika?

Členi ČSnS pravidelně pořádají celospolkové turistické srazy v Žiarské dolině a na Popradském plese. V Lúčce u Rožňavy se zrodila tradice každoroční vzpomínky na Mistra Jana Husa.

Spolek úzce spolupracuje s Etnografickým muzeem v Martině, mapoval se přínos Čechů v regionu Turiec a působení Čechů na Slovensku v oblasti lesnictví a v oblasti stavitelství ve Zvolenu. Dále Český spolek zrealizoval projekt obnovy čtyř památníků československého vojska a československých legionářů v okolí Košic, otevření naučné stezky

a vydání průvodce k ní, podařilo se zrekonstruovat kapličku českého světce Jana Nepomuckého v Košicích, instalovala se pamětní tabule prvního ředitele Východoslovenského muzea v Košicích našeho krajana Josefa Poláka, instalovala se socha vojáka Švejka v Humenném, a ve spolupráci s Československým ústavem zahraničním došlo k instalaci a odhalení pomníku T.G.Masaryka a Milana Rastislava Štefánika v Košicích. V katastru obce Banská Belá došlo k odhalení pamětní desky u tzv. Masarykova pramene.

Myslím si, že zejména tyto aktivity pomáhají propagovat v rámci SR českou menšinu hlavně v oblasti vlastní turistiky, ale mají také přínos pro návštěvníky Slovenska.

S jakým očekáváním se obracíme k budoucnosti? Je pravdou, že činná část komunity stárne, další generace má sice české kořeny, ale její vědomí národnostní příslušnosti a její zájmy jsou jiné. Žijí rychle, společnost zaměřená na úspěch na ně klade vysoké nároky. Výchova dětí a mládeže má vážné mezery v oblasti citové, kulturní, vzdělanostní. Z toho je třeba v budoucnu vycházet. Pro starší generaci zachovat vysokou úroveň sounáležitosti a programy typu tradiční, klasické kultury. Pro mladou generaci volit programy citlivě, bez vnucování jiného životního stylu, přesto na vysoké kulturní a vzdělávací úrovni, rozvíjet cit pro krásu českého jazyka a české kultury ve všeobecnosti a nechat mladé, aby si za laskavé pomoci nás dříve narozených organizovali svoje programy sami.

Zároveň je třeba přispůsobovat nenásilně vzájemnou komunikaci komunity moderním způsobům komunikace. Je nutné dále zachovat úzkou spolupráci regionálních spolků a kordinační funkci Českého spolku na Slovensku Nesmíme opomenout fakt, že kdysi tak těsná jazyková blízkost a praktická bilingválnost ve společném státě začíná být minulostí, děti na obou stranách hranice přestávají rozumět řeči české na Slovensku a slovenské v Čechách. Nechat vymizet základní jazykovou srozumitelnost češtiny a slovenštiny by však bylo neodpuštělnou kulturní chybou. Proto bychom měli nadále prezentovat dobrou českou kulturu všem občanům Slovenska.

Nová právní úprava používání státního jazyka a jazyků menšin ve vztahu k českému jazyku přináší otázku, zda bude taková bezproblémová prezentace české kultury nadále možná. Chceme věnovat plnou pozornost vznikajícímu vykonávacímu předpisu k zákonu o státním jazyku a zhodnocení implementace nové právní úpravy v praxi.

Marko Kowar, referent Domowiny a člon předsydstwa Serbskeho kulturneho turizma z.t.

Kulturny turizm pola Łužiskich Serbow Naložki a tradicije – zakład za kulturne jězby

Serbski kulturny turizm - stawizny - zarys

- Turizm sta so po politiskej změnje 1989 k wažnemu temej za Serbow •Łužica njeeksistowaše jako turistiski cyl – wuwzaće BŁÓTA •pašenje: Štó a što su Serbja w zjednočenej Němskej? Žane struktury z turistiskimi wobsahami na runinje poskićowarjow (chiba zo serbske kulturne institucije) a na runinje administracije

Zwjazk za serbski kulturny turizm z.t. - towarstwo:

- založi so 29. februara 1996
- ma 17 člonow z institucijow, serbskich towarstwow, předewzaćow a priwatnych wosobow
- je z člonom třoch regionalnych turistiskich zwjazkow (Błóta, Delnja Łužica, Hornja Łužica/Delnja Šleska) a Domowiny – zwjazka Łužiskich Serbow
- www.tourismus-sorben.com
- Towarstwo ma zaměr, w němsko-serbskej Łužicy zajim wopytowarjow na stawiznach a kulturnje serbskeho ludu spěchowac, wobkedźbujow nalěžnosće Serbow. Wosebje jedna so tu wo kulturne tradicije a wašnja žiwjenja serbskeho luda a jich wěryhódne posrědkowanje.

Přitomnosť

- Serbja prezentuja jako jenička narodna mjeńšina w Němskej ale tež w němskorěčnym rumje kwalitnje a profesionelnje swoje tradicije a naložki! Postupowaca demografiska změna nuzuje k intenziwne-mu rozestajenju z tradicijemi, naložkami a z tym zwisowacym narodnym wědomjom.

Konkluzije z načasneje situacije:

- změny na wsach přez demografiske wuwice su runočasnje šansa, zo bychu so pytali nowe puće při zdźerženju tradicijow a naložkow małego luda a małeje kultury.
- Tak hodžať so kulturny turizm w Serbach widjeć jako europski pilotowy projekt k zdźerženju a haženju tutych tradicijow a naložkow w nowym, mobilnym času ze zaměrom, nazhonić móžnosće za druhich w Europje bjez hranicow.

Příklad skutkowanja:

Kolesowarska ščežka „Serbske impresije“

- puć wjedže přez wjacore drastowe regiony Łužicy
- cylowa skupina su aktiwni kulturni pućowarjo, kiž chcedža awtentisce dožiwić tradicije a naložki
- móža wysokokwalitne poskitki knihowac
- poskitki zdźělaja so we wuskim zhromadnym džěle z člonami a partnerami towarstwa

Wobsah projekta:

- wuhotowanje a markěrowanje kolesowarskeje pućowanskeje ščežki po serbskej Hornjej Łužicy
- zdźělanje knihujomnych poskitkow
- zapřijeće serbskich zarjadowanjow z pomocu materialoweje zběrki „Poskitki serbskeje kultury“
- rjadowanje rozšěrjenja
- naprawy nutřkowneho a wonkowneho marketinga

Serbski kulturny turizm - wuhlad

- Serbski lud a serbska kultura staj žiweje džělej regiony Łužica. To měło so we wonkowej prezentaciji přeco wotblyšćowac.
- Serbska kultura móže tež turistiske požadanjam wotpowědowac. Štož so zwični, měło a móže so jenož přez Serbow jako nošerjow rěče a kultury samych postajowac.

Spomožne zhromadne džěło ze wšěmi na turistiskim polu skutkowacych je móžne na zakładze mjezsobneje akceptancy a stajneho dialoga.

Marko Kowar, Referent der Domowina - Bund Lausitzer Sorben e. V.

Sorbischer Kulturtourismus Erlebbar Traditionen und Bräuche - Basis für Kulturreisen

Sorbischer Kulturtourismus - Geschichte

- Tourismus wurde nach der politischen Wende 1989 zum einem wichtigen Thema
- Lausitz als touristische Destination existierte nicht – Ausnahme „Spreewald“
- Frage: Wer und was sind die Sorben im vereinigten Deutschland? Keine Strukturen touristischen Inhalts auf der Ebene Anbieter (evtl. Sorbische Kulturinstitutionen) und der Administration

Der Verein Sorbischer Kulturtourismus e.V.

- wurde 29. Februar 1996 gegründet
- hat 17 Mitglieder aus Institutionen, sorbischen Vereinen, Unternehmen und privaten Personen
- ist selbst Mitglied in drei regionalen Tourismusverbänden (TV Spreewald, Niederlausitz, Oberlausitz/Niederschlesien) sowie im sorbischen Dachverband DOMOWINA-Bund Lausitzer Sorben e.V.
- www.tourismus-sorben.com

Der Verein hat den Zweck, in der deutsch-sorbischen Lausitz das Interesse der Besucher an der Geschichte und Kultur des sorbischen Volkes unter Berücksichtigung der Belange des sorbischen Volkes zu fördern. Insbesondere handelt es sich hierbei um die kulturellen Traditionen und die Lebensweise des sorbischen Volkes und ihre authentische Vermittlung.

Sorbischer Kulturtourismus - Gegenwart

- Sorben präsentieren als einzige nationale Minderheit in Deutschland und auch im deutschsprachigen Raum qualitätsgerecht und professionell ihre Traditionen und Bräuche! Die fortschreitende demografische Veränderung zwingt zu einer intensiven Auseinandersetzung mit den Traditionen und Bräuchen und dem damit verbundenen Nationalbewusstsein.
- Sorbische Sprache und Kultur auch im Zusammenhang mit Tourismus sogenanntes Alleinstellungsmerkmal für die Lausitz
- Die Veränderungen, die durch den demografischen Wandel in den sorbischen Dörfern entstehen, sind auch gleichzeitig eine Chance um neue Wege beim Erhalt der Traditionen und Bräuche eines Volkes und einer Kultur zu suchen.
- Sorbischer Kulturtourismus könnte als europäisches Pilotprojekt zur Wahrung und Pflege von Traditionen und Bräuchen in einer neuen, mobilen Zeit gesehen und intensiver fortgesetzt, um Rückschlüsse in einem grenzenlosen Europa zu ziehen.

Beispiel: Radweg „Sorbische Impressionen“

- Der Radweg führt durch mehrere Trachtenregionen der Lausitz.
- Die Zielgruppe sind aktive Kulturreisende, die authentische Traditionen und Bräuche erleben wollen.
- Dazu stehen qualitativ hochwertige buchbare Angebote zur Verfügung.
- Die Angebote werden in enger Zusammenarbeit mit den Mitgliedern und Partnern des Vereins erstellt!

Inhalt des Projektes:

- Gestaltung und Markierung einer Radwanderoute durch die sorbische Oberlausitz
- Gestaltung von buchbaren Pauschalangeboten
- Einbindung von kulturellen und traditionellen Veranstaltungen unter Einbeziehung der Materialsammlung "Sorbische Kulturroute"
- Ermittlung von Vertriebswegen
- Maßnahmen des Innen- und Außenmarketings

Sorbischer Kulturtourismus - Ausblick

- Das sorbische Volk, die sorbische Kultur sind historischer und lebendiger Bestandteil der Region. Das sollte sich in der Außendarstellung immer widerspiegeln.
- Die sorbische Kultur kann auch touristische Interessen bedienen. Was touristisch vermarktet werden kann oder auch soll, kann nur durch die Sorben (Träger der sorbischen Sprache und Kultur) selbst bestimmt werden.
- Eine fruchtbare Zusammenarbeit mit allen Interessenvertretern für das Gebiet des Tourismus kann nur bei gegenseitiger Akzeptanz gedeihen, das heißt, ein ständiger Dialog sollte immer vertretbare Kompromisse finden (Interessenausgleich, z.B. wie kann was gemacht werden?)

Roman Czerski, Związek Ukraińców Podlasia

„Znaczenie mniejszości narodowych w turystyce województwa Podlaskiego“

Znaczenie mniejszości narodowych w turystyce w województwie Podlaskim jest bardzo ważne.

Obecnie Unia Europejska dofinansowuje przedsięwzięcia turystyczne, gdyż jest to najbardziej rokująca na przyszłość dziedzina gospodarki w moim regionie. Województwo Podlaskie graniczy od północy z Litwą, a od wschodu z Białorusią i jest zamieszkiwane przez siedem mniejszości. Są to Białorusini, Ukraińcy, Rosjanie, Tatarzy, Romowie (Cyganie), Litwini i Żydzi. Np. znanym Tatem z okolic mego regionu był Charles Bronson, prawdziwe nazwisko „Buczyński“. Turyści mogą zwiedzać zabytki, budowle współczesne, skanseny, oglądać festiwale mniejszości i skosztować kuchni. Mniejszość ukraińska ma swój skansen w Białowieży, w puszczy. Został on zbudowany z rozebranych starych chat, przeniesionych i na nowo złożonych. Skansen był i jest finansowany z prywatnych pieniędzy grupy współwłaścicieli. Ukraińcy mają swoje festiwale, a największym jest Noc Kupały oragnizowana w lipcu każdego roku. Przyjeżdża co roku 7.000 -10.000 uczestników. Jest to święto pogańskie na cześć bożka słowiańskiego Kupały. Oczywiście obecnie jest to wydarzenie kulturalne a nie religijne. Architekturę mniejszości stanowią cerkwie, klasztory, synagogi, meczety, kościoły. W moim mieście Białymstoku jest największa cerkiew w Polsce, ze wspaniałym malowidłami, tzn ikonami które nie maluje się ale pisze. W Supraślu obok Białegostoku jest klasztor prawosławny, z odbudowaną cerkwią obronną i zespołem budynków sprzed 500 lat.

Przy granicy z Białorusią są dwa stare drewniane meczety. Jest sporo synagog, głównie nieczyn-

nych albo w stanie ruiny. Bardzo ciekawą atrakcją jest restauracja tatarska „Tatarska Jurta“ gdzie serwuje się dania tatarskie, oczywiście bez wieprzowiny. Powstanie tej restauracji było możliwe właśnie dzięki dofinansowaniu z UE. Podobnie powstała „Restauracja Carska“ w Białowieży gdzie serwuje się dania z dziczyzny np. kotlet z żubra . Litwini słyną z najlepszych wędlin, szczególnie z kindziuka, po litewsku „skilandis“. Jest to świński żołądek wypchany plasterkami szynki i polędwic, mocno przyprawiony ziołami i solą. Wędzi się go a następnie pół roku suszy. Jeśli jest to domowy wyrób to świne karmi się naturalną paszą a potem mięso wędzi na drewnie owocowym np jabłoni. Po rozkrojeniu kindziuk wspaniale pachnie ziołami. Najliczniejszą mniejszością są Białorusini i oni mają najwięcej wydarzeń kulturalnych. Najślynniejsze to także Noc Kupały w Białowieży i młodzieżowy rockowy festiwal „Basowiszczka“. Tatarzy mają festyny gdzie są pokazy jazdy tatarskiej, strzelanie z łuku i tańce tatarskie. Mało aktywną grupą są Żydzi, ale instytucje państwowe organizują koncerty żydowskie. Takim kompendium festiwali mniejszości narodowych jest Podlaska Oktawa Kultur organizowana przez Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Białymstoku. Koncertują na tym festiwalu wszystkie wymienione przeze mnie mniejszości oraz goście z zagranicy. Rosjanie organizują u nas różnego rodzaju rocznice związane z II Wojną Światową , wieczory poezji i ludowe święta rosyjskie. Władze samorządowe organizują także festiwal kultury Romów, czyli Cyganów.

Posumowując: Region podlaski słynie w Polsce z mniejszości narodowych i przyciąga wielu turystów z całego świata, jest także nazywany „Zielonymi Płucami Polski“ ze względu na parki krajobrazowe i puszcze. Poniżej podaję kilka adresów internetowych wymienionych przeze mnie obiektów.

<http://www.podlaskieit.pl/>

<http://www.kruszyniany.pl/>

<http://www.monaster-suprasl.pl/>

<http://www.woak.bialystok.pl/>

<http://www.restauracjacarska.pl/>

<http://kiermusy.com.pl/>

<http://www.bpn.com.pl/>

Roman Czerski, Związek Ukraińców Podlasia

„Die Bedeutung der nationalen Minderheiten für den Tourismus in der Region Podlaskie“

Die Bedeutung der nationalen Minderheiten für den Tourismus in der Region Podlaskie ist enorm groß.

Zur Zeit unterstützt die Europäische Union finanziell mehrere Unternehmungen im Bereich Tourismus, denn es ist ein zukunftsfähiger Wirtschaftszweig in meiner Region. Die Region Podlaskie grenzt vom Norden an Litauen und vom Osten an Weißrussland, hier leben sieben nationale und ethnische Minderheiten. Es handelt sich um die Weißrussen, die Ukrainer, die Russen, die Tataren, die Zigeuner, die Litauer und die Juden. Ein bekannter Tatar aus der Region war der Schauspieler Charles Bronson, sein echter Name war "Buczyński". Den Touristen stehen Sehenswürdigkeiten aus der Vergangenheit und der Neuzeit, Freilichtmuseen, Volksfeste und die regionale Küche zur Verfügung. Die ukrainische Minderheit besitzt ein Volkskundliches Freilichtmuseum in Białowieża, im Waldgebiet. Es besteht aus alten Dorfhütten und Gebäuden, die hierher gebracht und rekonstruiert wurden. Das Museum wird von Anfang an aus privaten Geldmitteln der Besitzer unterhalten. Die Ukrainer veranstalten ihre Volksfestivals, von denen die „Kupala-Nacht“ am bekanntesten ist, die jedes Jahr im Juli stattfindet und an der ca. 7.000 -10.000 Besucher teilnehmen. Das Fest hat heidnische Wurzeln und greift auf die slawische Gottheit Kupala zurück. Zur Zeit spielt dieses Fest natürlich eine kulturelle und keine religiöse Rolle. Die Architektur der Minderheiten stellen orthodoxe Kirchen, Klöster, Synagogen, Moscheen und katholische Kirchen dar. In meiner Heimatstadt Białystok befindet sich die der Kapazität nach größte orthodoxe Kirche in Polen, mit unglaublich schönen Wandmalereien und Ikonen, die dem orthodoxen Glauben nach nicht „gemalt“, sondern „geschrieben“ werden. In der Ortschaft Suprasl, in der Nähe von Białystok, gibt es eine orthodoxe Klosteranlage mit einer wieder aufgebauten Wehrkirche und Klostergebäuden, die über 500 Jahre alt sind.

An der Grenze zu Weißrussland finden die Touristen zwei alte Holzmoscheen. Es gibt auch viele Synagogen, die jedoch entweder nicht mehr funktionieren oder ganz zerstört sind. Eine große touristische Attraktion ist die Dorfgaststätte "Tataren-Jurte", wo typische Gerichte der polnischen Tataren, natürlich ohne Schweinefleisch, angeboten werden. Die Gründung dieser Gaststätte war ebenfalls dank der EU-Unterstützung möglich. Ähnlich wurde die Renovierung der denkmalgeschützten Gebäude des „Zaren-Restaurants“ in

Białowieża aus europäischen Mitteln durchgeführt. In dem Restaurant kann man vor allem Gerichte mit Wildfleisch, z.B. einen Wisent-Steak, kosten. Die Litauer sind für ihre Fleischwaren berühmt, besonders empfehlenswert ist der "Skilandis". Es handelt sich um einen mit Schinkenwürfeln gefüllten, stark gewürzten und gesalzenen Schweinemagen. Er muss geräuchert und dann ein halbes Jahr lang getrocknet werden. Ein hausgemachter „Skilandis“ wird mit Obstbaumholz, z.B. vom Apfelbaum, geräuchert und duftet sehr schön an Kräutern. Die größte nationale Minderheit in der Region bilden die Weißrussen. Sie organisieren eine Menge von Kulturveranstaltungen. Die bekanntesten sind „Die Kupala-Nacht“ in Białowieża und das Rockfestival "Basowischtscha". Die Tataren veranstalten auch ihre Volksfeste, wo u.a. Reitparaden, Bogenschießen oder Volkstänze präsentiert werden. Eine wenig aktive Gruppe bilden die Juden, deren Kultur jedoch von den staatlichen Institutionen z.B. durch Konzerte zugänglich gemacht wird. Einen guten Überblick über den Kulturreichtum der Region Podlaskie gibt das Festival "Podlaska Oktave der Kulturen", veranstaltet von dem Regionalen Kulturzentrum in Białystok. Alle von mir genannten Minderheiten sind dabei, dazu kommen noch andere Musiker aus dem Ausland. Die Russen organisieren in unserer Region verschiedene mit dem 2. Weltkrieg verbundenen Veranstaltungen, Poesie-Abende und russische Volksfeste. Die Kommunalbehörden veranstalten auch ein Zigeunerkulturfestival.

Zusammenfassend kann man sagen, dass die Region Podlaskie polenweit als eine Kultur- und Minderheitenmosaik bekannt ist und aus diesem Grund auch viele Touristen anlockt. Die Region wird auch wegen sehr vielen Nationalparks und Landschaftsschutzgebieten „Die Grüne Lunge Polens“ genannt. Unten gebe ich einige Webseiten von den genannten Objekten und Institutionen an.

<http://www.podlaskieit.pl/>

<http://www.kruszyniany.pl/>

<http://www.monaster-suprasl.pl/>

<http://www.woak.bialystok.pl/>

<http://www.restauracjacarska.pl/>

<http://kiermusy.com.pl/>

<http://www.bpn.com.pl/>

Übersetzung aus dem Polnischen:
Katarzyna Pierwienis-Laskowska

Ľudové noviny
č. 45 -
5. novembra
2009

Békešská Čaba - Naša inakosť ako tovar na trhu turizmu

Predstavitelia členských organizácií slovenskej sekcie Federálnej únie európskych národných menšín (FUEN) sa stretli v predposledný októbrový víkend v Békešskej Čabe na tradičnom seminári. Usporiadateľom odborného rokovania, ktoré sa konalo už po trinásťkrát, bola tentokrát Celoštátna slovenská samospráva (CSS).

V rámci podujatia, do organizácie ktorého boli zapojené okrem gestorskej organizácie sekcie Domowiny - Zväzu lužických Srbov aj Čabianska organizácia Slovákov a regionálne strediská Slovenského osvetového centra CSS, sa účastníci mohli zoznámiť so životom Slovákov v Maďarsku priamo v ich bydlisku. Navštívili okrem Békešskej Čaby aj Sarvaš a Slovenský Komlőš.

Konferencia slovenskej sekcie Federálnej únie európskych národných menšín

Tradičný seminár slovenskej sekcie FUEN-u usporiadala Celoštátna slovenská samospráva už druhýkrát. Roku 2003 to bolo rok potom, ako sa celoštátny slovenský zbor stal členskou organizáciou tohto poradného orgánu Rady Európy. Na tohoročnom stretnutí v mene hostiteľov privítal zástupcov európskych slovenských menšín v priestoroch Áchimovej siene Čabianskeho slovenského oblastného domu predseda CSS Ján Fuzik.

S referátmi na tému semináru „Menšiny a turizmus“ vystúpili ako prví predstavitelia hostiteľského regiónu. Riaditeľ Regi-

onálneho marketingového riaditeľstva pre južnú Dolnú zem spoločnosti Maďarský turizmus Péter Gulyás podal prehľad najvýznamnejších kultúrnych aktivít a typických výrobkov tohto kraja, ktorý je najväčším z deviatich regiónov Maďarska a rozkladá sa na 1/5 územia krajiny. Pritom zdôraznil, že kultúra a každodenný život národností sú nesmierne dôležité z hľadiska kultúry štátu a kultúrneho turizmu.

O bohatstve Slovákov v Maďarsku hovoril riaditeľ Verejnoprospesnej spoločnosti Legatum, s. r. o., Juraj Ando, ktorý popri prezentácii slovenských oblastných domov a zbierok ľudového umenia v MR a najnovšej publikácie Legata predstavujúcej spoločnosť sa zmienil aj o dejisku konferencie. Vyzdvihol raritu, a síce že jeho majiteľom je slovenský volený zbor mesta. Riaditeľka Domu slovenskej kultúry Anna Ištvánová popri pestovaní národnostnej kultúry vidí význam práce v rámci Čabianskej organizácie Slovákov práve v tom, že úspešne pôsobí v oblasti turizmu. Zvýšila sa návštevnosť Slovenska zo strany obyvateľov békešského regiónu a Slovenská republika začína tiež objavovať Dolnú zem. Dobrým príkladom toho je aj Klobásový festival, ktorý prebiehal práve v čase seminára a na ktorom je tradičná obrovská účasť zo Slovenska. Riaditeľka DSK pritom prízvukovala, že výsledky práce jednotlivých národností v MR treba intenzívnejšie propagovať aj v záujme zlepšenia ich sebahodnotenia a zvyšovania tolerancie väčšinového národa.

O tohoročný seminár prejavili záujem

početní experti a činitelia slovanských národných menšín v Európe. So životom Slovákov a Čechov v Chorvátsku prítomných zoznámila Zdenka Čuhnilová, ktorá v chorvátskom parlamente zastupuje tieto dve komunity. Pochopiteľne, v tejto prímorskej krajine kontinentálny turizmus predstavuje iba malú čiastku z celku, avšak nie je zanedbateľný.

Menšiny sa v ňom môžu angažovať predovšetkým svojou znalosťou jazyka a prostredníctvom kontaktov s materskou krajinou. Takouto aktivitou sú Dožinky Čechov, na ktoré prichádzajú tisíce ľudí, a to aj z Českej republiky, pretože tento zvyk už ani tam nevidieť v takejto živej, pritom tradičnej forme. Systému organizovanosti Čechov v Chorvátsku bol venovaný aj príspevok Damira Malinu, ktorý uviedol, že v oblasti kultúry sa angažujú predovšetkým v rámci Českých besied, ktorých je v Chorvátsku dvadsaťosem, kým obdobou menšinového samosprávneho systému MR sú u nich orgány menšinových rád..

So zaujímavou prednáškou vystúpil predstaviteľ Slovincov v Taliansku. Bojan Brezigar sformuloval v podstate odkaz dvojdnového seminára: - V dobe globalizácie, keď obchody v rôznych končinách sveta ponúkajú rovnaký tovar, si musíme nájsť niečo iné, niečo zvláštne, čím sa líšime od okolitého sveta a musíme z neho spraviť tovar... V našom prípade, teda v živote menšín, je to predovšetkým jazyk a kultúra. Referát pána Brezigara vzbudil obdiv účastníkov o. i. takými faktami, že Slovinci disponujú v Taliansku dvoma bankami, majú aj svoje reštaurácie, vyslovene slovinské značky vín v Taliansku patria medzi lepšie a známejšie a napríklad aj ich výrobok Moj sir (Môj syr).

- Obrovským problémom Chorvátov v Rakúsku je asimilácia, ich účasť v turizme svojho okolia nie je výrazná, - uvied-

la Zlatka Gielerová, ktorá je viceprezidentkou FUEN-u. Rakúsko je známe predovšetkým opernými a operetnými festivalmi, ktoré sa však Chorvátov, ktorí kedysi so svojimi rodákmi v západnom Maďarsku tvorili kompaktný celok pod názvom Chorváti z Gradišťa, vyslovene netýkajú. Pritom návštevníci východného Rakúska vyhľadávajú predovšetkým Viedeň a Graz. Akýmisi veľvyslancami kultúry môžeme nazvať tamburové kapele, ktoré sú prítomné všade, kde žijú Chorváti v Rakúsku, dokonca niektorá obec má aj tri. Znalosť chorvátskeho jazyka sa využíva predovšetkým v propagačných materiáloch vínných oblastí, pri prezentovaní jednotlivých obcí a v turistických kalendároch

Roman Czernski pricestoval do Békešskej Čaby z Poľska, zastupoval ukrajinskú menšinu. Popri stručnom prehľade života ostatných minorít v Poľsku vyzdvihol dva dôležité faktory z hľadiska turizmu v kraji Bialystoku. Sú to pamiatky, budovy z čias cárskeho Ruska - ortodoxné kostoly, reštaurácie, kasárne a iné -, ako aj fakt, že tento kraj je pľúcami Poľska a Európska únia finančne podporuje agroturizmus.

Problémom Srbov v Chorvátsku je, že široká verejnosť pozná jadranské pobrežie, ale o pamiatky vo vnútrozemí prejavuje zatiaľ menší záujem. Hovoril o tom Boris Milošević. Dodal, že ich postihuje nezamestnanosť a sú starnúcou komunitou. Srbské národné výbory však vytvorili Rozvojové stredisko, podporujú rodinné podnikania, zakladanie družstiev a snažia sa vytvoriť podmienky k rozvoju agroturizmu.

Spoluorganizátorov seminára, gestorskú organizáciu slovanskej sekcie FUEN-u Domowinu zastupoval Marko Kowar. Lužickí Srbi v Nemecku majú od roku 1996 Organizáciu kultúrneho turizmu

lužických Srbův, která sa začleňuje do Domowiny, ale organicky aj do Regionálnych turistických organizácií. Prácu im však sťažuje fakt, že keďže žijú v dvoch provinciách, patria pod dve takéto regionálne organizácie, ktoré sú však svojou štruktúrou rozdielne. Ich zaujímavým projektom sú Lužicko-srbské impresie na bicykloch, ktorí majú prostredníctvom cyklistického zájazdu predstaviť ich kroje a tradície. V rámci projektu chcú vytvoriť aj profesionálnu databázu tých pozoruhodností svojej menšiny, ktoré sa dajú využiť aj v turizme.

Plány Chorvátov vo Vojvodine predstavil Ivan Budinčević. Takzvané eko- a etnosálaše by nemali zvýrazniť iba svojráznosť menšiny, ale aj novší spôsob života z hľadiska ekológie, pritom by sa mohli spojiť napríklad so školami v prírode.

Z Košíc zavítal na seminár predstaviteľ Čechov na Slovensku Pavel Doležal. Predstavil niektoré iniciatívy a aktivity, ktorými Český spolok na Slovensku môže prispieť rozvoju turizmu v danom regióne. Takými sú napríklad rekonštrukcia pamätníkov československej légie v štyroch obciach v okolí Košíc v 150-kilometrovom kruhu, k prehliadke ktorých vydali aj turistickú mapu. Okrem usporadúvaní Švejkových dní si uctili pamiatku tejto svetoznámej postavy aj jeho sochou, ktorá stojí v Humennom. V Košiciach na križovatke ulíc Masaryka a Štefánika dali postaviť súsošie s bustami týchto dvoch významných dejateľov. Záverom svojho referátu sa pán Doležal podelil s prítomnými o sympatickú myšlienku o úlohe staršej generácie v procese vytvárania vzťahu predstaviteľov mládeže k jazyku a kultúre, podľa ktorej treba nechať, aby bez vnucovania iného životného štýlu za našej láskavej pomoci si organizovali programy sami ...

Po teórii nasledovala prax. Vďaka organizátorom účastníci seminára „Menšiny a turizmus“ sa mohli zoznámiť s kultúrou Slovákov v troch mestách Békešskej župy. Pestrý program seminaristov obsahoval o. i. návštevu Klobásového festivalu, Múzea M. Munkácsyho, Veľkého evanjelického chrámu, kultúrny program citarovej kapely Boleráz a Tanečnej skupiny Békeš v Békešskej Čabe. V Sarvaši po plavbe mŕtvym ramenom Kereša si pozreli Nový evanjelický kostol a slovenskú školu, kde si mohli pochutnať na sarvašskej klobáse. V Kondorošskej čárde pomocou kapely Tibora Mótyána medzinárodní účastníci našli ďalší spoločný jazyk, a síce tanec. V Slovenskom Komlóši sa stretli s tradičnou hmotnou kultúrou v Oblastnom dome a v Sálašskom múzeu a aj tu navštívili slovenskú školu. V regionálnom stredisku SOC ich okrem pekných slovenských piesní v podaní pávieho krúžku potešili aj ukážky z komlóšskej gastronómie, konkrétne plnená kapusta sárma a parené buchty kvasienky. Pritom pekným gestom bolo, že vo všetkých troch mestách na Dolnej zemi predstaviteľia slovanských národných menšín vzdali hold prvým slovenským osadníkom kladením vencov pri ich pamätníkoch.

Členovia slovanskej sekcie FUEN-u sa na budúce stretnú vďaka pozvaniu pani Čuhnilovej pravdepodobne v kruhu Čechov v Chorvátsku. Začali uvažovať aj o téme nasledujúceho seminára a zhodli sa v tom, že je dôležité vymieňať si názory na tému informovania, s dôrazom na informovanie masmédií

Cs. Lampert

13. FUEN- seminar slavskih narodnih grup

FUEN seminar slavskih manjin

Na poziv Slovakov u Ugarskoj održao se je ljetošnji seminar slavskih manjin unutar FUEN-a od 22. do 25. oktobra 2009. u Bekeškoj Čabi ne daleko od rumunjske granice. Zastupane su bile slijedeće manjine: Slovaki, Hrvati, Srbi, Čehi, Slovenci, Rusi, Ukrajinci, Lemki i Sorbi. Jelka Perušić i mag. Zlatka Gieler zastupale su Gradišćanske Hrvate.

Tema ovoga sastanka je glasila „Manjine i njevo značenje za turizam“. Manjine moru vabiti turiste samo s onim, ča drugi nima ju. Ne moru konkurirati s velikimi poduzeći nego pokazati na ono ča imaju posebnoga. Čehi u Hrvatskoj stanuju. uglavnom u okolici Daruvara daleko od morja. Zato stavu svoje akcente na seoski, domaći, konjički, ekološki, lovni, ribolovni i kulturni turizam. Mr. Zdenka Čuhnil, zastupnica Čehov i Slovakov rekla je, da „Manjine u Hrvatskoj zbog svoje malobrojnosti i

raštrkanosti ne mogu bitno utjecati na tijek turističkih zbivanja, ali svojim radom, brojnim kontaktima i mostićima koje svakodnevno grade sa svojim pradomovinama, pridonose razvoju i uspjehu ove važne djelatnosti“. Slovenci u Italiji imaju kvalitativno dobro vino, nudu tradicionalne jiliše, pokazuju slovenski karneval, slovenski pir i drugo. Sorbi u Nimškoj izgradili su biciklističnu stazu kroz sorbska sela sa sorbskimi impresijama. Spodobno su i druge manjine pokazale, kako prezentiraju svoje pri različni festivali i tim zaslužu pineze, ki im omoguću živiti u svoji regija. Srbi u Hrvatskoj i Hrvati u Vojvodini planiraju oživiti svoja mjesta po etnološkom principu posebno nuditi kvalitetni turizam.

I ako turistična agencija Gradišća ponekad naglašava višejezičnost naše krajine imamo mi Hrvati od toga malo hasni. Čini

se, da smo samo mali nakit ki se kočtoč pokaže. Za to su naše tamburaške grupe dosta dobre. Ali ako se moraju konkretni koraci poduzeti, s kimi bi podupirali jezični razvitak dice i mladine onda se na nas pozabi. Ipak moremo pokazati na privatne inicijative kot su to dvojezični vinarogradarski put u Cogrštofu, dvojezični natpisi na cesta, javni zgrada i stani u neki seli. Turistično društvo Trajštofa naglašuje u svi priredba

(predavanja, izložbe, workshopi hrvatskih umjetnikov...) i izdanji dvojezičnost sela. Na ovom polju bi se moglo još čuda djelati.

Slovaki u Ugarskoj

Prilikom ovoga seminara mogli smo bolje upoznati ovu manjinu. Početkom 18.st. zvao je grof Harruckern prve Slovake na svoja velika imanja u Ugarskoj, ka su bila opustošena po boju s Turki. Prvo su došli lutori a kašnje i katoličani. Danas Slovaki živu raštrkano u 49 seli, ali najveći dio stanuje u ovom donjozemskom kraju. Oko 60.000 ljudi dojde na kolbasfeštu u Bekešku Čabu. Ovo je veliki sajam oko kobasice. Mnoge grupe načinaju na licu mjesta kobasice i se naticaju za prvu nagradu. Na žalost je skoro sve bilo po ugarsku tako da je ov festival zgubio svoj negdašnji slovački karakter. Isto je u ovom velikom gradu samo malo dvojezičnih znakov za najti, ki svidoču o tom, da je ovo bio centar Slovakov. Imaju lipo uredjen muzej, hotel i dom „Slovak“, našli smo i neke slovačke spomenploče, dvojezične osnovne škole i gimnazije. U velikoj lutorskoj crkvi, ka ima mjesta za 4 500 ljudi je skoro sve po ugarsku. Pred par ljeti odlučili su kupiti samo ugarske molitvenike. Hasnuju i slovačke molitvenike, ki su prik sto ljet stari. Za nas je bilo jako zanimljivo voziti se u veća i manja mjesta okolice, kade smo još doživili slovački duh. Angažirane učiteljice peljaju dvojezičnu školu s internatom. Onde su dica u slovačkoj sredini i tako se bolje nauču jezik. Važni su za nje i redoviti kontakti Slovačkoj, kade organiziraju tečaje za mladinu i odrasle ne samo u ferija nego i u školskom ljetu.

Lipo uredjeni seoski muzeji nam kažu, kako su ljudi na selu prlje živili. Nezaborabljev za nas sve je bio zadnji večer u kulturnom domu jednoga maloga sela, kade su nas pogostili s tradicionalnimi jiliši. Ženski zbor jačio je narodne jačke a mi smo se rado uključili u ove melodije i se tako razbečarili po pravo slovačku.

GLASILO -
Hrvatskoga kulturnoga društva u Gradišću
Decembar 2009

FUEN-seminar kod Slovakov u Ugarskoj

Na poziv Slovakov u Ugarskoj održan je ljetosnji seminar unutar FUEN-a od 22. do 25. oktobra o. lj. u Békéscsabi ne daleko rumunjske granice. Početkom 18. stoljeća zvao je grof János Harkuckern prve lutorske Slovake na svoja velika imanja, ka su bila opustošena po boju s Turki. Kašnje su slijedili i katoličanski Slovaki, ki danas živu raštrkano u 49 sel, ali najveći dio njih stanuje u ovom dolnjozemskom kraju.

BÉKÉSCSABA – U ugarskom gradu Békéscsaba održan je 13. seminar slavskih narodnih grup unutar Federalističke unije europskih narodnosti (FUEN). Sudjelovali su zastupnici sljedećih manjin: Slovaki, Hrvati, Srbi, Čehi, Slovenci, Rusi, Ukrajinci, Lemki i Sorbi. Diskutirali su o temi „Manjine i turizam“. Gradišćanske Hrvate su zastupale predsjednica Znanstvenoga instituta mag. Zlatka Gieler i Jelka Perušić. Obadvi zastupaju Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću, ko je član ove međunarodne organizacije.

U času globalizacije moru manjine turiste samo tim vabiti ča drugi nimaju. Slovenci u Italiji imaju kvalitativno dobro vino, nudu tradicionalne jiliše, kažu slovenski karneval, slovenski pir i drugo. Sorbi u

Nimškoj izgradili su biciklističku stazu kroz sorpska sela sa sorpskim impresijami. Čehi u Hrvatskoj nimaju muzeje, ali imaju zbore i muzičke grupe. Pri različni festivali se prodava njevo tradicionalno jilo. Spodobno su i druge manjine pokazale kako one svoje prikazuju i tim zaslužu pineze ki im omoguću preživiti u svoji regija.

Slovaki – a sada i drugi – načinjaju glasovite kobasice, ke prodavaju prilikom trodnevnoga festivala, koga zovu „kolbászfesztivál“, tj. danas velik sajam, koga pohadja redovito oko 60.000 ljudi, i pri kom se održava naticanje za najbolju kobasicu, ka se mora na licu mjesta načiniti. Na žalost se danas pri tom festivalu samo još malo čuje slovačka rič niti vidi slovački narodni izražaj. S ovakovimi priredbami otprili su se Slovaki mnogim. Uza to obnavljaju stare običaje i tako povezuju staro s novim. Naši gostodavatelji pokazali su nam njeve dobro uredjene selske muzeje u stari stani.

U dvojezični osnovni škola i gimnazija u južnoj Ugarskoj se dica dobro nauču slovački jezik – sigurno i zato, kad imaju intenzivne kontakte matičnoj zemlji. Svim će ostati u uspomeni večera u Slovenskom Komlošu, ku su priredile seoske žene s tradicionalnimi slovačkimi jiliši. (Zlatka Gieler)

SN 26.10.09 Referent Kowar wo turizmje rečal

Békéscsaba (SN/MiR). XIII. seminar slowjanskich narodnych mjeńšin FUEN w Madžarskej je so wčera, njedzelu, zakončil. Mjez zastupjerjemi džewjeć mjeńšin dožiwi tež skupina Serbow pod nawodom Marka Kowarja 10. koľbasowy festival w měsće Békéscsaba. We wobłuku konferency poda Kowar, referent za hospodarske a infrastrukturne naležnosće pola Domowiny, zarys wo serbskim kulturnym turizmje w běhu zaštych 20 lět w Hornjej a Delnjej Łužicy. Jako priklad wužiwaše wón hornjołužiski kolesowanški pučik „Serbske impresije“. Přichodne zetkanje ma so klětu w juliju pola mjeńšinow Slovakow a Čechow w Chorwatskej wotměć, hdžež chcedza so z prezentaciju mjeńšin w medijach wjetšiny zaběrać.

SERBSKE NOWINY
26.10.2009

Wot 22. do 25. oktobra 2009 wotmě so XIII. seminar slowjanskich narodnych skupinow a mjeńšinow na temu „Narodne mjeńšiny a jich wuznam za turizm“ w Békéscsabe w Madžarskej.

Zastupjerjo mjeńšin z 11 europskich krajow, mjez nimi štyrjo zastupjerjo Serbow, so wobdžělichu. Dalše informacije namakaće pod

► www.fuen.sorben.com.

NAŠA DOMOWINA
4/2009

22.10.2009, Békešska Čaba, Slovenský oblastný dom: Program miestnych Slovákov | Kulturprogramm der Slovaken im Slovenský oblastný dom | Programme of the local Slovaks

23.10.2009, Békešska Čaba: Návšteva evanjelického kostola v sprievode farára | Besuch der evangelischen Kirche, Begrüßung durch den Pfarrer | Visit of the protestant church

23.10.2009, Békešska Čaba: Prijatie na radnici i Skladanie venca pri pomníku Empfang im Rathaus (links) und Kranzniederlegung (rechts) vor dem Denkmal zum Andenken an die Revolution im Jahr 1956 | Formal reception at the town hall and laying of a wreath in front of the town hall

23.10.2009 Exkurzia do Sarvaša - skladanie venca pri pomniku, prehľadka nového evanjelického kostela |
Exkursion nach Sarvaš, Kranzniederlegung und Besuch der evangelischen Kirche

Sarvaš: návšteva slovenskej školy | Besuch der Slowakischen Schule | Visit of the Slovak school

Sarvaša: Večera v Kondorošskej čárde - hra Tibor Mótyán a jeho kapela | Abendessen in Kondoroška čarda -
Tibor Mótyán und seine Musikanten spielen auf | Dinner in Kondorošká čárda -
Tibor Mótyán ans his musicians playing

24.10.2009, Békešska Čaba: Stretnutie s reprezentantmi nemeckej menšiny v Slovenskom oblastnom dome | Treffen mit der Arbeitsgemeinschaft deutscher Minderheiten (AGDM) in der FUEV | Get together with the group of German minorities (AGDM) in FUEV

Békešska Čaba: Návšteva múzea Mihálya Munkácsyho
Gemeinsamer Besuch | Visit of the museum „Múzeum Mihála Munkácsyho“

Návšteva „Klobásoveho festivala“ |
Gemeinsamer Besuch des „Wurstfestivals“ | Visit of the Sausage festival

Exkurzia do Slovenského Komlóša; Salašske muzeum | Exkursion nach Slovenský Komlőš:
Besuch des Museums von Salaš | Excursion to Slovenský Komlőš: Visit of the Museum of Salaš

Slovenský Komlůš: Salašské múzeum | Besuch des Museums Salaš | Visit of the Museum of Salaš

Prezentácia o Slovenskom Komlůši v slovenskej škole | Führung und Programm in der Slowakischen Schule | Programme in the Slovak school in Slovenský Komlůš

Slovenský Komlůš: Večera v Regionálnom centre - spieva pávi krúžok | Abendessen im Regionalzentrum - mit Kulturprogramm der slowakischen Frauengesangsgruppe Komlůš | Dinner and cultural programmes in the regional centre

Dalše fota | Weitere Fotos | More pictures: www.fuen.sorben.com

Teilnehmerliste
Lisćina wobdźělnikow
List of participants

Chorwaća w Gradžišću/ Kroaten im Burgenland, Österreich

Jelka Perušić, odbornica HKD - Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću

mag. Zlatka Gieler, HKD, vice-prezidentka FUEN

Slovinci u Itaji/ Słowjency z Trst, Italska/ Slowenen aus Trieste, Italien

Bojan Brezigar

Češa a Słowacy z Chorwatskeje/ Tschechen und Slowaken in Kroatien

mgr. sc. Zdenka Čuhnil, zastupnica češke i slovačke manjine,

Hrvatski sabor/Croatian Parliament - Klub narodnih manjina Čeha i Slovaka v Hrvatsku

Češa z Chorwatskeje/ Tschechen in Kroatien

Damir Malina, prezident Česka Beseda Gornji Daruvar/Association of Czech minority

Biliana Malina, Česka Beseda Gornji Daruvar/Association of Czech minority

Lemkojo z Pólskeje/ Lemken in Polen

Paweł Chanas, Stowarzyszenie Lemków, Łemkowski zespół pieśni i tańca „Kyczera“

Cyprian Rutkowski, Stowarzyszenie Lemków

Češa ze Słowakskeje/ Tschechen in der Slowakei

ing. Pavel Doležal, předsyda Český spolek na Slovensku

Rusojo z Estniskeje/ Russen in Estland

Marina Koenigsberg, Union of Slavonic educational and charitable societies in Estonia

Serbičenjo z Chorwatskeje/ Serben in Kroatien

Boris Milošević, Srpsko narodno vijeće SVN

Petra Puškar, youth representant -Associate in Press department and education department

Ukrainjenjo z Pólskeje/ Ukrainer in Polen

Roman Czernski, člen předsydstwa Zwiazek Ukraińców Podlasia

Chorwaća ze Serbiskeje/ Kroaten in Serbien

Ivan Budinčević, Demokratski Savez Hrvata u Vojvodini

Słowacy z Madžarskeje/ Slowaken in Ungarn

János Fuzik, prezident Celoštátna Slovenská samospráva

Endre Horváth, direktor Celoštátna Slovenská samospráva

Julius Alt, Celoštátna Slovenská samospráva

Juraj Ando, Celoštátna Slovenská samospráva

Eszter Lami, Celoštátna Slovenská samospráva

Anna István, prezident Čabijanska organizacija Slovakov

Hajnalka Krajčović, Čabijanska organizacija Slovakov

Michal Lasik, Čabijanska organizacija Slovakov

Łužiscy Serbja w Němskej/ Lausitzer Sorben in Deutschland

Marko Kowar, Domowina - Zwjazk Łužiskich Serbow z.t., referent

Wolfgang Kotissek, Zwjazk za serbski kulturny turizm z.t.

Bernd Pittkunings, Domowina - Zwězk Łužiskich Serbow, Dolna Łužyca

Claudia Knoblochec, Domowina - Zwjazk Łužiskich Serbow z.t.

IMPRESSUM

**XIII. FUEN-Seminar slawischer Volksgruppen und Minderheiten
„Die Minderheiten und ihre Bedeutung für den Tourismus“**

Wudawaćel/Herausgeber: Domowina - Zwjazk Łužiskich Serbow z.t./Bund Lausitzer Sorben e.V.
Póstowe naměsto/Postplatz 2, 02625 Budyšin/Bautzen
2009

Redakcija/Redaktion: Claudia Knobloch, Tel.: 03591 550206, Fax: 42408
E-Mail: knobloch-domowina@sorben.com
Internet: www.fuen.sorben.com, www.domowina.de

Fota/Fotos: Jelka Perušić, Marina Koenigsberg, Wolfgang Kotissek, Claudia Knobloch

Sadźba/Satz,Herstellung: Claudia Knobloch

Spěchowane přez/
Gefördert durch: Załožba za serbski lud/Stiftung für das sorbische Volk
Bundesministerium des Innern
